

Redegørelse for den parlamentariske proces i forbindelse med erstatningsanskaffelse af ATMOS-artillerisystemer og nyanskaffelse af PULS-raketkastersystemer

1. Indledning

Denne redegørelse beskriver den parlamentariskes proces i forbindelse med donation af CAESAR-artillerisystemer samt erstatningsanskaffelse af ATMOS-artillerisystemer og nyanskaffelse af PULS-raketkastersystemer.

Hovedgenstanden for redegørelsen er anskaffelse af nyt artilleri til Forsvaret i forbindelse med donation af CAESAR-artillerisystemer til Ukraine. Der er fokus på Folketingets inddragelse i forbindelse med erstatningsanskaffelse af ATMOS-artillerisystemer og nyanskaffelse af PULS-raketkastersystemer, herunder hvad Folketinget er oplyst om indhentning af tilbud og leveringstider fra leverandører. Der redegøres også for inddragelse af Folketinget ved donation af CAESAR-artillerisystemerne, da der i forbindelse med behandling af donationen er indgået oplysninger af relevans for den efterfølgende anskaffelse.

Redegørelsen er udarbejdet i tillæg til Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelses redegørelse, herunder om baggrund for anskaffelse, markedsafdækning, tilbud og placering af ordre, leveranceplaner og indgået forlig med Elbit Systems.

2. Den sikkerhedspolitiske situation

Siden Rusland invaderede Ukraine den 24. februar 2022 har de siddende regeringer haft en ambition om at levere en markant støtte til den ukrainske forsvarskamp. Regeringen behandler og besvarer anmodninger fra Ukraine om donationer af militært materiel. Arbejdet har været kendetegnet ved at skulle sikre en balance mellem tilstrækkelig tid til de politiske beslutningsprocesser i regeringen og Folketinget og samtidig sikre, at kritiske leverancer af våben og udstyr til Ukraine kan ske hurtigst muligt med respekt for Ukraines militære behov på jorden.

Overvejelser om at donere Forsvarets CAESAR-artillerisystemer begyndte i sensommeren 2022 efter ukrainsk anmodning. Forsvaret var i gang med at anskaffe systemerne, som led i opbygningen af Hærens 1. Brigade. Forsvaret havde hverken modtaget systemerne eller foretaget den fulde betaling for dem, da der udestod en række tekniske afklaringer og tests. Forsvarskommandoen anbefalede ikke på det tidspunkt at donere artillerisystemerne, da en donation blandt andet ville medføre, at brigaden ikke kunne opbygges som planlagt, samt at donation ville føre til væsentlige fastholdelsesmæssige udfordringer for Hæren.

Dato: 8. august 2023

Sagsnr.: 2023/004930

Dok.nr.: 599217

Bilag: 25

Forsvarsministeriet
Holmens Kanal 9
1060 København K

Efter valgudskrivelsen i efteråret 2022 agerede Forsvarsministeriet efter vanlig praksis som et forretningsministerium. Der skulle derfor udvises tilbageholdenhed i sager, der indeholder væsentlige politiske beslutninger. Der blev herefter, ligesom det var gældende for øvrige donationer, ikke truffet beslutning om donation af Forsvarets CAESAR-artillerisystemer.

Da den nuværende regering tiltrådte, efterspurgte Ukraine fortsat CAESAR-artillerisystemer fra Danmark. Der var samtidig internationalt pres for, at Danmark donerede artillerisystemerne. På et topmøde i Joint Expeditionary Force (JEF) i Riga den 19. december 2022 rettede den ukrainske præsident Volodymyr Zelenskyj direkte henvendelse til den danske forsvarsminister med anmodning om, at Danmark donerede CAESAR-artillerisystemer.

Den 4. januar 2023 blev der afholdt møde mellem Forsvarsministeriets departement, Forsvarskommandoen og Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse om muligheden for at donere CAESAR-artillerisystemerne til Ukraine. På mødet oplyste forsvarschefen og chefen fra Materiel- og Indkøbsstyrelsen, at det israelske firma Elbit Systems muligvis kunne levere hurtigt. Oplysningen betød, at donation af den fulde kapacitet på 19 CAESAR-artillerisystemer kunne være en mulighed. Forsvarsministeriet bad herefter Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse om at foretage en nærmere afklaring af muligheden og samtidig en markedsafdækning, hvilket chefen for Materiel- og Indkøbsstyrelsen vurderede kunne ske hurtigt. Udfaldet af denne markedsafdækning er beskrevet i redegørelsen fra Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse af 31. juli 2023.

Forsvarsministeriets departement bad herefter Forsvarskommandoen om en militærfaglig anbefaling for en eventuel donation af op til 19 CAESAR-artillerisystemer til Ukraine og den potentielle erstatningsanskaffelse.

Regeringen besluttede på grundlag heraf at søge Folketingets opbakning til at donere Forsvarets 19 CAESAR-artillerisystemer til Ukraine.

På møde med Ukraine-allierede på Ramstein Air Base i Tyskland den 20. januar 2023 kunne forsvarsministeren orientere kredsen om donation af alle Danmarks CAESAR-artillerisystemer for at støtte Ukraine i den ventede kommende offensiv.

Donation af Forsvarets 19 CAESAR-artillerisystemer efterlod et kritisk kapacitetshul i Forsvaret, som kunne få konsekvenser for et forligsbestemt initiativ om opbygning af Hærens 1. Brigade, Danmarks tilmeldinger til NATO's operative beredskaber i 2024 og føre til væsentlige udfordringer med fastholdelse af de soldater, som længe havde forberedt sig på og forventede at skulle modtage CAESAR-artillerisystemerne. Det fremgik af Forsvarskommandoens militærfaglige anbefaling af 9. januar 2023 vedrørende

donation af CAESAR-artillerisystemer til Ukraine, at *”Det er således Forsvarskommandoens opfattelse, at tilvejebringelse af operative ildstøttesystemer til Forsvaret er af væsentlig sikkerhedsmæssig betydning for kampkraften i den danske hær. Hertil kommer, at det vil være en udfordring at fastholde specialiserede personalegrupper i en periode, hvis der går for lang tid med at anskaffe alternative ildstøttesystemer. Det er derfor afgørende for Forsvaret, at Hæren i tilfælde af donation af CAESAR pjecerne hurtigst muligt får rådighed over andre ildstøttesystemer”* (bilag 1).

3. Den parlamentariske proces

Regeringen rådførte sig med Det Udenrigspolitiske Nævn jf. grundlovens § 19, stk. 3 om donationen. Der blev indhentet bevillingsmæssig hjemmel til donationen ved tiltrædelse af et aktstykke i Folketingets Finansudvalg.

Den bevillingsmæssige hjemmel til erstatningsanskaffelsen af ATMOS-artillerisystemer og nyanskaffelsen af PULS-raketkastersystemer blev efter drøftelser med forsvarsforligskredsen indhentet ved tiltrædelsen af to separate aktstykker i Folketingets Finansudvalg, idet totaludgiften ved både erstatningsanskaffelsen af ATMOS-artillerisystemer og nyanskaffelsen af PULS-raketkastersystemer oversteg forelæggelsesgrænsen for materielle anlægsaktiver på 70 mio. kr., jf. budgetvejledningens pkt. 2.8.5. Det bemærkes, at der ved forelæggelse af aktstykker for Folketingets Finansudvalg ikke skelnes mellem erstatnings- og nyanskaffelser.

Forsvarsministeren havde både i relation til beslutningen om donation af CAESAR-artillerisystemerne og erstatningsanskaffelserne dialog med partiledere og forsvarsordførere samt forsvarsforligskredsen. Processerne var tidsmæssigt komprimerede af hensyn til at sikre hurtigst mulig leverance af kritiske våben og kritisk udstyr til Ukraine og erstatningsanskaffelse af nye kapaciteter til Forsvaret.

Den 18. januar 2023

Bilateral kontakt til partiledere og forsvarsordførere

Forsvarsministeren tog telefonisk kontakt til udvalgte partiledere og forsvarsordførere, hvor ministeren oplyste om regeringens beslutning om at søge Folketingets opbakning til at donere Forsvarets CAESAR-artillerisystemer til Ukraine.

Forsvarsministeren oplyste, at regeringen ønskede at dække kapacitets-hullet i Forsvaret, som følge af donation af Forsvarets CAESAR-artillerisystemer, med erstatningsanskaffelse af ATMOS-artillerisystemer fra den israelske leverandør Elbit Systems, som kunne levere hurtigere end andre leverandører. Ministeren oplyste, at regeringen i den forbindelse også ville

tage stilling til mulig nyanskaffelse af raketkastersystemer, som følge af donation af CAESAR-artillerisystemerne.

Den 19. januar 2023

Inddragelse af forsvarsforligskredsen

Forsvarsforligskredsen drøftede på et ekstraordinært møde mulig donation af Forsvarets 19 CAESAR-artillerisystemer til Ukraine.

Til stede på mødet var repræsentanter fra Socialdemokratiet, Venstre, Moderaterne, Liberal Alliance, Socialistisk Folkeparti og Dansk Folkeparti foruden forsvarsministeren og repræsentanter fra embedsværket. Fra Forsvarskommandoen deltog chefen for forsvarsstaben.

Forsvarsministeren fortalte ordførerne, at regeringen havde truffet beslutning om at donere Forsvarets 19 CAESAR-artillerisystemer til Ukraine. Chefen for forsvarsstaben anførte, at det var den militærfaglige anbefaling, at Danmarks donation af CAESAR-artillerisystemer skete i sammenhæng med en hurtig erstatningsanskaffelse. Der var opbakning til donationen i forsvarsforligskredsen.

Forsvarsministeren oplyste, at donation af Forsvarets 19 CAESAR-artillerisystemer ville efterlade et kritisk kapacitetshul i Forsvaret. En hurtig erstatningsanskaffelse var en prioritet for at kunne fastholde medarbejdere med særlige kompetencer, færdiggøre opbygningen af Hærens 1. Brigade og for evnen til at kunne tilmelde Danmark til NATO's operative beredskaber i 2024. Chefen for forsvarsstaben oplyste, at man undersøgte muligheden for at erstatningsanskaffe ATMOS-artillerisystemer i sammenhæng med nyanskaffelse af PULS-raketkastersystemer. Behovet for nyanskaffelse af raketkastersystemer begrundedes med, at krigen i Ukraine havde vist, at raketkastersystemer var vigtige på slagmarken. PULS-raketkastersystemerne kunne leveres allerede i medio 2023 og ville derfor kunne bidrage til at lukke kapacitetshullet hurtigt og samtidig begrænse risikoen for at miste medarbejdere med særlige kompetencer.

De politiske partier stillede blandt andet spørgsmål til tidshorizonten for erstatningsanskaffelse. Forsvarsministeren oplyste, at han ville vende tilbage til forsvarsforligskredsen, når han kunne være mere konkret. Forsvarsministeren oplyste, at både donationen og fremtidige anskaffelser ville blive behandlet i Folketingets Finansudvalg.

Rådføring med Det Udenrigspolitiske Nævn

På møde i Det Udenrigspolitiske Nævn rådførte regeringen sig med nævnet om donation af Forsvarets 19 CAESAR-artillerisystemer til Ukraine. Regeringen fik nævnets opbakning til at donere Forsvarets 19 CAESAR-artillerisystemer til Ukraine.

Aktstykke til Folketingets Finansudvalg

Forsvarsministeriets departement anmodede ved aktstykke om Folketingets Finansudvalgs tilslutning til at tilvejebringe bevillingsmæssig hjemmel til donation af Forsvarets 19 CAESAR-artillerisystemer til Ukraine, som følge af den sikkerhedspolitiske situation i landet (bilag 2).

Fortroligt aktstykke H ledsaget af ministerbrev blev oversendt til Folketingets Finansudvalg. Det fremgik blandt andet af ministerbrevet, at der anmodedes om *"hastebehandling af aktstykket med tiltrædelse senest d. 20. januar kl. 9.00"* (bilag 3).

Det var anført i både aktstykket og ministerbrevet, at *"Aktstykket er af hastende karakter henset til den hurtigt eskalerende sikkerhedspolitiske situation i Ukraine, som nødvendiggør hurtig stillingtagen til yderligere støtteinitiativer"* (bilag 2 og 3).

Orientering af forsvarsforligskredsen

Forsvarsministeriets departement oversendte udkast til fortroligt aktstykke H vedrørende donation af Forsvarets 19 CAESAR-artillerisystemer til Ukraine til forsvarsforligskredsens orientering med henvisning til de drøftelser, der havde været på det ekstraordinære møde i forsvarsforligskredsen samme dag.

Den 20. januar 2023

Tiltrædelse af aktstykke i Folketingets Finansudvalg

Fortroligt aktstykke H vedrørende donation af Forsvarets 19 CAESAR-artillerisystemer til Ukraine blev tiltrådt af Folketingets Finansudvalg.

Orientering af Folketingets Forsvarsudvalg

Forsvarsministeriets departement oversendte fortroligt aktstykke H ledsaget af ministerbrev vedrørende donation af Forsvarets 19 CAESAR-artillerisystemer til Ukraine til Folketingets Forsvarsudvalg til orientering.

Den 23. januar 2023

Henvendelse fra Hanwha

Hanwha's repræsentant i Danmark kontaktede Forsvarsministeriets departement om artilleriudbuddet (bilag 4) og orienterede blandt andet om, at man havde rakt ud til Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse om eventuel mulighed for lån af K9-artillerisystemer fra Norge. Materiel- og Indkøbsstyrelsen havde tidligere i en særskilt mail den 9. januar oplyst, at Norge ikke ville kunne hjælpe Danmark med artillerisystemer. Departementet noterede sig, at Hanwha's repræsentant var i kontakt med Materiel- og Indkøbsstyrelsen og fandt på den baggrund ikke behov for at foretage yderligere.

Den 24. januar 2023

Bilateral kontakt til partiledere og forsvarsordførere

Forsvarsministeren tog telefonisk kontakt til udvalgte partiledere og forsvarsordførere, hvor ministeren oplyste om regeringens ønske om at erstatningsanskaffe ATMOS-artillerisystemer og nyanskaffe PULS-raketkastersystemer fra den israelske leverandør Elbit Systems for at dække det kritiske kapacitetshul i Forsvaret, som følge af donation af Forsvarets 19 CAESAR-artillerisystemer til Ukraine.

Den 25. januar 2023

Inddragelse af forsvarsforligskredsen

Forsvarsforligskredsen drøftede på et ekstraordinært møde regeringens ønske om at erstatningsanskaffe 19 ATMOS-artillerisystemer og nyanskaffe 8 PULS-raketkastersystemer fra leverandøren, Elbit Systems, for at dække det kritiske kapacitetshul i Forsvaret, som følge af donation af Forsvarets 19 CAESAR-artillerisystemer til Ukraine.

Til stede på mødet var repræsentanter fra Venstre, Moderaterne, Liberal Alliance, Socialistisk Folkeparti, Radikale Venstre og Dansk Folkeparti foruden forsvarsministeren og repræsentanter fra embedsværket. Fra Forsvarskommandoen deltog forsvarschefen og chefen for forsvarsstaben.

Forsvarsministeren oplyste, at det var vigtigt, at de donerede CAESAR-artillerisystemer blev erstattet hurtigt. Ministeren orienterede desuden om økonomien bag anskaffelserne.

Forsvarschefen gav på mødet en præsentation med en tidslinje for levering af ATMOS-artillerisystemer og PULS-raketkastersystemer (bilag 5). Det fremgik af præsentationen, at Danmark ville kunne få leveret de første 12 ATMOS-artillerisystemer primo 2024 og de sidste syv i tredje kvartal 2024. Dertil fremgik det, at ét enkelt artillerisystem (en såkaldt "demonstrator" model) kunne lånes med virkning fra foråret 2023 med henblik på træning. Danmark ville kunne få leveret de første PULS-raketkastersystemer medio 2023 med løbende leveringer frem til primo 2024. Både ATMOS-artillerisystemer og PULS-raketkastersystemer ville kunne opnå fuld operativ kapacitet i første kvartal 2025.

Der blev i præsentationen oplistet en række alternative leverandører med angivelse af deres forventede leveringstider. Det fremgik, at Hanwha og Nexter Systems først ville kunne levere artillerisystemer i første kvartal 2025 med fuld operativ kapacitet i første halvår 2026. Det fremgik, at Hanwha ville kunne levere raketkastersystemer i første kvartal 2025 med

fuld operativ kapacitet i første halvår 2026. Det fremgik, at Lockheed Martin ville kunne levere raketkastersystemer medio 2026 med fuld operativ kapacitet medio 2027.

Forsvarschefen udtrykte bekymring for, at de specialiserede artillerisoldater i Hæren ville forlade Forsvaret. Krigen i Ukraine havde samtidig vist, at raketkastersystemer var vigtige på slagmarken. Forsvarschefen oplyste, at det på den baggrund var den militærfaglige anbefaling at anskaffe både ATMOS-artillerisystemer og PULS-raketkastersystemer. Dette på grund af muligheden for hurtig levering og stor tilfredshed i Forsvaret med tidligere indkøbt materiel fra Elbit Systems.

De politiske partier spurgte blandt andet, hvorvidt Forsvaret havde valgt artillerisystemerne fra Elbit Systems, hvis det havde været muligt at genanskaffe CAESAR-artillerisystemer inden for samme tidshorisont. Forsvarschefen svarede, at Forsvaret foretrak systemerne fra Elbit Systems.

Der var i forsvarsforligskredsen opbakning til, at sagen kunne hasteforelægges på møde i Folketingets Finansudvalg dagen efter til godkendelse. Enkelte politiske partier ønskede af samme grund et udleveringsnotat om økonomien bag anskaffelserne.

Den 26. januar 2023

Udleveringsnotat til forsvarsforligskredsen

Forsvarsministeriets departement oversendte det efterspurgte udleveringsnotat om økonomien bag anskaffelserne til forsvarsforligskredsen og finansordførerne.

Udleveringsnotatet blev udarbejdet af Forsvarsministeriets departement på baggrund af eksisterende oplysninger fra Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse og beskrev finansieringen af anskaffelserne, det pålagte krav om industrisamarbejde samt afsøgte alternativer i forbindelse med anskaffelse af artillerisystemer til Forsvaret.

Det fremgik af beskrivelsen af afsøgte alternativer til leverandører i forbindelse med anskaffelse af artillerisystemer, at *"i forbindelse med genanskaffelsen af artilleri har Forsvaret desuden haft rettet henvendelse til Franske Nexter systems og Sydkoreanske Hanwha. Nexter har i denne sammenhæng oplyst, at man først kan levere 19 styks CAESAR 8x8 155mm artillerisystemer om minimum 24 måneder,"* samt at *"Hanwha vil først kunne levere 19 styks K9 155mm artillerisystemer om 30 måneder"* (bilag 6).

Det beskrives videre i notatet, at *"Forsvaret har foruden Elbit Systems også rettet henvendelse til Hanwha i forbindelse med nyanskaffelse af raketka-*

stere. *Hanwha vil først kunne levere to batterier CHUNMOO-raketkastersystemer indenfor 30 måneder,*” samt at *”Forsvaret har i de indledende forligsforberedelser haft dialog med Amerikanske Lockheed Martin, som producerer HIMARS-raketkastere, men dette system vurderes ikke relevant i denne sammenhæng af hensyn til et markant højere prisniveau og en leveringstid på minimum tre år”* (bilag 6).

Aktstykker til Folketingets Finansudvalg

Forsvarsministeriets departement anmodede via to aktstykker om Folketingets Finansudvalgs tilslutning til erstatningsanskaffelse af ATMOS-artillerisystemer og nyanskaffelse af PULS-raketkastersystemer.

Fortroligt aktstykke J og fortroligt aktstykke K blev oversendt til Folketingets Finansudvalg ledsaget af et ministerbrev med anmodning om behandling af aktstykkerne på udvalgsmøde den 26. januar.

Det fremgik af begge aktstykker, at *”Aktstykket haster, idet kontrakten med leverandøren skal underskrives snarest muligt og inden udgangen af januar af hensyn til tilbuddets gyldighed, produktionsmuligheder og en hastig opbygning af den operative kapacitet”* (bilag 7 og 8).

Det fremgik af ministerbrevet, at *”Aktstykkerne er af hastende karakter, idet kontrakten med leverandøren skal underskrives snarest muligt af hensyn til tilbuddets gyldighed, produktionsmuligheder og en hastig genopbygning af den operative kapacitet. Tilbuddet fra leverandøren udløber ved udgangen af januar”* (bilag 9).

Der redegøres for de to aktstykker i redegørelsens afsnit 4.

Orientering af forsvarsforligskredsen

Forsvarsministeriets departement oversendte de to fortrolige aktstykker J og K vedrørende erstatningsanskaffelse af ATMOS-artillerisystemer og nyanskaffelse af PULS-raketkastersystemer til forsvarsforligskredsen til orientering.

Orientering af Det Udenrigspolitiske Nævn

Forsvarsministeriets departement oversendte en skriftlig orientering til Det Udenrigspolitiske Nævn om regeringens beslutning om at indkøbe ATMOS-artillerisystemer og PULS-raketkastersystemer fra den israelske leverandør Elbit Systems, som følge af donation af Forsvarets 19 CAESAR-artillerisystemer til Ukraine (bilag 10).

Udvalgsspørgsmål og besvarelse heraf

Socialistisk Folkeparti stillede fire udvalgsspørgsmål (FIU alm. del spørgsmål 73-76) vedrørende de to fortrolige aktstykker J og K om erstatnings-

anskaffelse af ATMOS-artillerisystemer og nyanskaffelse af PULS-raketkastersystemer. Socialistisk Folkeparti havde tidligere rettet henvendelse direkte til Forsvarsministeriets departementet med lignende spørgsmål (bilag 11, 12 og 13). Forsvarsministeriets departement oversendte svar på de indledende spørgsmål fra Socialistisk Folkeparti til Folketingets Finansudvalg til orientering.

Enhedslisten stillede to udvalgsspørgsmål (FIU alm. del spørgsmål 77-78) vedrørende de to fortrolige aktstykker J og K om erstatningsanskaffelse af ATMOS-artillerisystemer og nyanskaffelse af PULS-raketkastersystemer.

Forsvarsministeriets departement oversendte svar på de fire udvalgsspørgsmål fra Socialistisk Folkeparti (bilag 14-17) og de to udvalgsspørgsmål fra Enhedslisten (bilag 18-19) samlet til Folketingets Finansudvalg.

Den 27. januar 2023

Orientering af Folketingets Forsvarsudvalg

Forsvarsministeriets departement oversendte de to fortrolige aktstykker J og K ledsaget af ministerbrev vedrørende erstatningsanskaffelse af ATMOS-artillerisystemer og nyanskaffelse af PULS-raketkastersystemer til Folketingets Forsvarsudvalg til orientering.

Den 10. februar 2023

Spørgsmål fra Socialistisk Folkeparti vedrørende Elbit Systems

Socialistisk Folkeparti stillede ét spørgsmål vedrørende Forsvarets indkøb af artillerisystemer fra Elbit Systems direkte til Forsvarsministeriets departement (bilag 20).

Den 16. februar 2023

Brev til Folketingets Finansudvalg

Den fungerende forsvarsminister oversendte et brev til Folketingets Finansudvalg om håndteringen af de to aktstykker vedrørende erstatningsanskaffelse af ATMOS-artillerisystemer og nyanskaffelse af PULS-raketkastersystemer.

Det fremgik blandt andet af brevet, at *"Jeg har noteret mig, at der har været en offentlig debat vedr. hastebehandling af aktstykkerne. Og jeg skal beklage, at der ift. de omtalte to aktstykker var tale om ekstraordinær kort behandlingstid,"* samt at *"med den aktuelle sikkerhedspolitiske situation i Europa er der desværre behov for nogle gange at agere hurtigt. Men jeg vil bestræbe mig på kun at anmode om hastebehandling, når det er yderst nødvendigt..."* (bilag 21).

Den 20. februar 2023

Svar til Socialistisk Folkeparti vedrørende Elbit Systems

Forsvarsministeriets departement oversendte svar på spørgsmål fra Socialistisk Folkeparti vedrørende Forsvarets indkøb af artillerisystemer fra Elbit Systems (bilag 22).

4. Aktstykker

Udarbejdelse af aktstykker for ATMOS og PULS

Forsvarsministeriets departement er ansvarlig for at udarbejde aktstykker på Forsvarsministeriets område. Aktstykker udarbejdes som regel på baggrund af et udkast fra den relevante styrelse i Forsvarsministeriets koncern og i dialog med Finansministeriet, som tilslutter sig aktstykkerne, inden de oversendes til Folketingets Finansudvalg.

Aktstykker med henblik på at tilvejebringe den bevillingsmæssige hjemmel til henholdsvis erstatningsanskaffelsen af ATMOS-artillerisystemer (fortroligt aktstykke K) og nyanskaffelsen af PULS-raketkastersystemer (fortroligt aktstykke J) er udarbejdet på baggrund af udkast til aktstykkerne modtaget fra Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse. Styrelsen sendte udkast til aktstykkerne til Forsvarsministeriets departement den 24. januar 2023.

Efter modtagelse af udkast til de to aktstykker fra Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse er aktstykkerne behandlet i Forsvarsministeriets departement. De aktstykker, der blev forelagt Folketingets Finansudvalg, er tilpasset på en række punkter i forhold til de udkast, som Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse sendte den 24. januar 2023.

Der er redegjort for tilpasningerne nedenfor med fokus på afsnit i de to aktstykker og ministerbrevet, som handler om, hvorfor aktstykkerne haster.

”Udgangen af januar”

Det fremgik af Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelses udkast til det fortrolige aktstykke om erstatningsanskaffelsen af ATMOS-artillerisystemer (fortroligt aktstykke K) af 24. januar 2023, at *”Aktstykket haster, idet kontrakten med leverandøren skal underskrives snarest muligt af hensyn til tilbuddets gyldighed, produktionsmuligheder og en hastig genopbygning af den operative kapacitet.”* Samme tekst indgik ikke i styrelsens udkast til fortroligt aktstykke J vedrørende nyanskaffelse af PULS-raketkastersystemer.

Som led i sagsbehandlingen og den tværministerielle koordination af de endelige aktstykker J og K, der blev forelagt Folketingets Finansudvalg, blev det indført, at *"Aktstykket haster, idet kontrakten med leverandøren skal underskrives snarest muligt og inden udgangen af januar af hensyn til tilbuddets gyldighed, produktionsmuligheder og en hastig opbygning af den operative kapacitet"* (understreget her – bilag 7 og 8).

De to aktstykker blev ved oversendelse til Folketingets Finansudvalg ledsaget af et ministerbrev, hvoraf det fremgik, at *"Aktstykkerne er af hastende karakter, idet kontrakten med leverandøren skal underskrives snarest muligt af hensyn til tilbuddets gyldighed, produktionsmuligheder og en hastig genopbygning af den operative kapacitet. Tilbuddet fra leverandøren udløber ved udgangen af januar"* (understreget her – bilag 9).

Tilpasningerne i aktstykkerne afspejlede de løbende drøftelser og oplysninger fra Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse, herunder en e-mail af 17. januar 2023 fra styrelsen til departementet, hvor det blandt andet oplyses, at *"en hurtig levering af en erstatningskapacitet – herunder raketkastersystemet PULS – [er] betinget af, at der placeres en ordre hos leverandøren Elbit Systems i januar i indeværende år"* (bilag 23), samt et notat fra styrelsen til departementet af 9. januar 2023, hvor det for så vidt angår raketkastersystemer blandt andet oplyses, at *"Hvis ordre lægges i januar, kan Elbit levere to systemer i juni 2023, to systemer i september 2023, to systemer i december 2023 og to systemer i 1. kvartal 2024"* (bilag 24). De to tilbud for henholdsvis ATMOS-artillerisystemer og PULS-raketkastersystemer blev behandlet samlet og set i sammenhæng. Forsvarsministeriets departements justering af aktstykkerne skal derfor også ses i lyset af, at de to aktstykker blev set i sammenhæng. Det fremgik således af fortroligt aktstykke J om anskaffelse af PULS-raketkastersystem, at *"Det er tidligere besluttet at donere samtlige af Forsvarets artillerisystemer af typen CAESAR (19 stk.) til Ukraine, jf. FTR akt. H af 20. januar 2023. Forsvaret vurderer i den forbindelse, at det er nødvendigt at hasteanskaffe ildstøttesystemer. Anskaffelsen skal ses i sammenhæng med erstatningsanskaffelse af ATMOS artillerisystemer, jf. særskilt aktstykke"* (bilag 7).

Det fremgik også af Forsvarskommandoens supplerende svar af 13. januar 2023 til den militærfaglige anbefaling af 9. januar 2023 vedrørende materielerstatning i tilfælde af donation af CAESAR-artillerisystemer til Ukraine, at *"En kombineret anskaffelse af et raketkastersystemer og rørtillerisystemer vil med andre ord medføre, at brigaden og kampbataljonerne kan have en minimumskapacitet på artilleriområdet senest primo 2024 og en komplet kapacitet ultimo 2024. Hermed vil det opera-*

tive behov tidsmæssigt kunne opfyldes i nær samme takt som med opbygningen af CAESAR-systemet, samtidig med at personellet vurderes at kunne fastholdes,” samt at “Samlet set er det FKO klare anbefaling, at der i lyset af den helt særlige situation, som Forsvaret med en så markant donation vil stå over for, er behov for at træffe en sammenhængende beslutning om at anskaffe både rørartilleri og raketkastere” (bilag 25).

Tilbuddene fra Elbit Systems var gyldige til juni 2023, men en forudsætning for den hurtige leverance var, at Danmark inden udgangen af januar 2023 kunne give forhåndstilsagn om indkøbet. Det fremgik af ovennævnte supplerende svar fra Forsvarskommandoen af 13. januar 2023, at der var *“tale om et helt særligt og enestående tilbud fra producenten, som dog kræver en snarlig beslutning og indgåelse af kontrakten, da vedståelsesfristen for tilbuddet er juni 2023,”* samt at *“vælges det ikke at benytte sig af tilbuddet, er der således stor risiko for en meget lang leveringstid som følge af køen ved producenterne.”* Det fremgik videre, at *“der [er] opstået en helt unik mulighed for anskaffelse af raketkaster-systemer, som vil kunne leveres med en usædvanlig kort leveringstid. Systemet kan leveres fra juni 2023 for det første materiel og primo 2024 for det sidste materiel – i alt otte raketkastere”* (bilag 25).

Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse anfører i deres redegørelse, at *“Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse havde således den opfattelse, at en tilbagemelding til Elbit Systems hurtigst muligt og inden udgangen af januar 2023 kunne sikre Danmark en prioriteret plads i leverandørens produktionslinjer... Denne opfattelse bundede i Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelses drøftelser under besøget ved Elbit systems den 8.-10. januar 2023,”* samt at *“Elbit Systems efterfølgende den 2. juni 2023 [har] oplyst, at de anførte datoer i tilbuddenes gyldighed var en formalitet, og at datoerne for tilbuddenes gyldighed reelt var uden betydning, da anskaffelsen hastede, og fokus var rettet mod hurtigst mulig levering for at dække det operative behov for ildstøtte til Forsvaret”* (Materiel- og Indkøbsstyrelsens redegørelse, s. 18-19).

“Tilbuddets gyldighed”

Det fremgik af Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelses udkast til det fortrolige aktstykke om erstatningsanskaffelsen af ATMOS-artillerisystemer (fortroligt aktstykke K) af 24. januar 2023, at *“Aktstykket haster, idet kontrakten med leverandøren skal underskrives snarest muligt af hensyn til tilbuddets gyldighed, produktionsmuligheder og en hastig genopbygning af den operative kapacitet.”* Samme tekst indgik ikke i styrelsens udkast til fortroligt aktstykke J vedrørende nyanskaffelse af

PULS-raketkastersystemer, men da de to sager blev håndteret i sammenhæng, blev teksten tilføjet som led i sagsbehandlingen og indgik i det endelige aktstykke J, der blev forelagt Folketingets Finansudvalg.

Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse anfører i deres redegørelse, at *"Samlet set bemærkes det, at Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse ikke var præcis i formuleringerne om tilbuddenes gyldighed i de fremsendte oplysninger til Forsvarsministeriets departement den 9., 17. og 24. januar 2023. Det burde således tydeligere have fremgået, at der var tale om gyldigheden af leveranceplanerne og Elbit Systems muligheder for at opfylde disse – og dermed den hurtigst mulige levering af de nye ildstøttesystemer – og altså ikke selve tilbuddenes juridiske gyldighed"* (Materiel- og Indkøbsstyrelsens redegørelse, s. 20).

Bilagsoversigt

- Bilag 1:** Forsvarskommandoens militærfaglige anbefaling vedrørende donation af CAESAR-artillerisystemer til Ukraine af 9. januar 2023.
- Bilag 2:** (IKKE VEDLAGT) Fortroligt aktstykke H vedrørende donation af CAESAR-artillerisystemer til Ukraine til Folketingets Finansudvalg af 19. januar 2023. Grundet aktstykkets fortrolige karakter offentliggøres aktstykket ikke. Aktstykket er udleveret til Folketingets Finansudvalg, Folketingets Forsvarsudvalg og forsvarsforligskredsen.
- Bilag 3:** Ministerbrev ledsaget fortroligt aktstykke H vedrørende donation af CAESAR-artillerisystemer til Ukraine af 19. januar 2023.
- Bilag 4:** E-mail fra repræsentant fra Hanwha til Forsvarsministeriets departement vedrørende artillerianskaffelse i Danmark af 23. januar 2023.
- Bilag 5:** Præsentation fra forsvarschefen til forsvarsforligskredsen om leveringstider for mulige leverandører af 26. januar 2023.
- Bilag 6:** Udleveringsnotat om finansiering og afsøgte alternativer i forbindelse med anskaffelsen af artilleri til Forsvaret til forsvarsforligskredsen og finansordførere af 26. januar 2023.
- Bilag 7:** (IKKE VEDLAGT) Fortroligt aktstykke J vedrørende anskaffelse af PULS-raketkastersystemer til Folketingets Finansudvalg af 26. januar 2023. Grundet aktstykkets fortrolige karakter offentliggøres aktstykket ikke. Aktstykket er udleveret til Folketingets Finansudvalg, Folketingets Forsvarsudvalg og forsvarsforligskredsen.
- Bilag 8:** (IKKE VEDLAGT) Fortroligt aktstykke K vedrørende anskaffelse af ATMOS-artillerisystemer til Folketingets Finansudvalg af 26. januar 2023. Grundet aktstykkets fortrolige karakter offentliggøres aktstykket ikke. Aktstykket er udleveret til Folketingets Finansudvalg, Folketingets Forsvarsudvalg og forsvarsforligskredsen.
- Bilag 9:** Ministerbrev ledsaget fortroligt aktstykke J og K vedrørende anskaffelse af henholdsvis PULS-raketkastersystemer og ATMOS-artillerisystemer til Folketingets Finansudvalg af 26. januar 2023.
- Bilag 10:** (IKKE VEDLAGT) Skriftlig orientering om indkøb af ATMOS-artillerisystemer og PULS-raketkastersystemer til Det Udenrigspolitiske Nævn af 26. januar 2023. Grundet orienteringens fortrolige karakter offentliggøres den ikke. Orienteringen er oversendt til medlemmer af Det Udenrigspolitiske Nævn.
- Bilag 11:** (IKKE VEDLAGT) Tre spørgsmål vedrørende fortrolige aktstykker J og K om anskaffelse af henholdsvis ATMOS-artillerisystemer og PULS-raketkastersystemer

fra Socialistisk Folkeparti og svar herpå af 26. januar 2023. Grundet spørgsmålenes fortrolige karakter offentliggøres spørgsmålene og besvarelsene heraf ikke. Besvarelsene er udleveret til Socialistisk Folkeparti.

- Bilag 12:** (IKKE VEDLAGT) Ét yderligere spørgsmål vedrørende fortrolige aktstykker J og K om anskaffelse af henholdsvis ATMOS-artillerisystemer og PULS-raketkastersystemer fra Socialistisk Folkeparti af 26. januar 2023. Grundet spørgsmålets fortrolige karakter offentliggøres spørgsmålet ikke.
- Bilag 13:** (IKKE VEDLAGT) Svar på det ene spørgsmål vedrørende fortrolige aktstykker J og K om anskaffelse af henholdsvis ATMOS-artillerisystemer og PULS-raketkastersystemer fra Socialistisk Folkeparti af 26. januar 2023. Grundet besvarelsens fortrolige karakter offentliggøres besvarelsen ikke. Besvarelsen er udleveret til Socialistisk Folkeparti.
- Bilag 14:** (IKKE VEDLAGT) Besvarelse af FIU alm. del spørgsmål 73 vedrørende fortroligt aktstykke J om anskaffelse af PULS-raketkastersystemer af 26. januar 2023. Grundet spørgsmålets fortrolige karakter offentliggøres spørgsmålet og besvarelsen heraf ikke. Besvarelsen er udleveret til Folketingets Finansudvalg.
- Bilag 15:** (IKKE VEDLAGT) Besvarelse af FIU alm. del spørgsmål 74 vedrørende fortroligt aktstykke K om anskaffelse af ATMOS-artillerisystemer af 26. januar 2023. Grundet spørgsmålets fortrolige karakter offentliggøres spørgsmålet og besvarelsen heraf ikke. Besvarelsen er udleveret til Folketingets Finansudvalg.
- Bilag 16:** (IKKE VEDLAGT) Besvarelse af FIU alm. del spørgsmål 75 vedrørende fortroligt aktstykke J om anskaffelse af PULS-raketkastersystemer af 26. januar 2023. Grundet spørgsmålets fortrolige karakter offentliggøres spørgsmålet og besvarelsen heraf ikke. Besvarelsen er udleveret til Folketingets Finansudvalg.
- Bilag 17:** (IKKE VEDLAGT) Besvarelse af FIU alm. del spørgsmål 76 vedrørende fortroligt aktstykke K om anskaffelse af PULS-raketkastersystemer af 26. januar 2023. Grundet spørgsmålets fortrolige karakter offentliggøres spørgsmålet og besvarelsen heraf ikke. Besvarelsen er udleveret til Folketingets Finansudvalg.
- Bilag 18:** (IKKE VEDLAGT) Besvarelse af FIU alm. del spørgsmål 77 vedrørende fortroligt aktstykke J om anskaffelse af PULS-raketkastersystemer af 26. januar 2023. Grundet spørgsmålets fortrolige karakter offentliggøres spørgsmålet og besvarelsen heraf ikke. Besvarelsen er udleveret til Folketingets Finansudvalg.
- Bilag 19:** (IKKE VEDLAGT) Besvarelse af FIU alm. del spørgsmål 78 vedrørende fortroligt aktstykke K om anskaffelse af ATMOS-artillerisystemer af 26. januar 2023. Grundet spørgsmålets fortrolige karakter offentliggøres spørgsmålet og besvarelsen heraf ikke. Besvarelsen er udleveret til Folketingets Finansudvalg.

- Bilag 20:** (IKKE VEDLAGT) Spørgsmål vedrørende Forsvarets indkøb af artillerisystemer fra Elbit Systems fra Socialistisk Folkeparti af 10. februar 2023. Grundet spørgsmålets fortrolige karakter offentliggøres spørgsmålet ikke.
- Bilag 21:** Brev fra fungerende forsvarsminister vedrørende hastebehandling af aktstykker til Folketingets Finansudvalg af 16. februar 2023.
- Bilag 22:** (IKKE VEDLAGT) Svar på spørgsmål vedrørende Forsvarets indkøb af artillerisystemer fra Elbit Systems fra Socialistisk Folkeparti af 20. februar 2023. Grundet besvarelsens fortrolige karakter offentliggøres besvarelsen ikke. Besvarelsen er udleveret til Socialistisk Folkeparti.
- Bilag 23:** Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelses e-mail om mulig erstatning for doneret artilleri til Forsvarsministeriets departement af 17. januar 2023.
- Bilag 24:** Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelses notat vedrørende hasteanskaffelse af raketkaster- og rørtillerisystemer i lyset af eventuel donation af CAESAR 8x8 til Ukraine af 9. januar 2023.
- Bilag 25:** Forsvarskommandoens supplerende svar af 13. januar 2023 til den militærfaglige anbefaling af 9. januar 2023 vedrørende materielstatning i tilfælde af donation af CAESAR-artillerisystemer til Ukraine.

~~TIL TJENESTEBRUG~~
~~FORTROLIGT-KOMMERCIELT~~

AFKLASSIFICERET
FKO, 12-07-23

Til:
Forsvarsministeriet

Eft:
Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse

Forsvarskommandoens anbefaling vedrørende donation af CAESAR-artilleripjecer til Ukraine

Forsvarsministeriet (FMN) har anmodet Forsvarskommandoen (FKO) og Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse (FMI) om at undersøge en mulig donation af alle 19 CAESAR-artilleripjecer, herunder fremkomme med materiefaglige og operative konsekvenser og oplæg til erstatning for CAESAR pjecerne.

Generelt vurderer FKO, at artilleriet operativt set er en kampafgørende kapacitet for 1. Brigade, da artilleri er nødvendigt for at kunne understøtte såvel brigaden som kampbataljonernes indsættelse og beredskab. De nuværende leverancer af rørtilleri til Danmark fra den franske producent Nexter er indtil videre mere end 3 år forsinket i forhold til de oprindelige terminer. Det er aktuelt ikke forventningen, at hærens artilleriregiment vil være i stand til at opnå en fuld dansk operativ kapacitet før et stykke inde i 2024. Situationen er derfor ud fra såvel et operativ som et personelmæssigt perspektiv kritisk og alment kendt. Det er således Forsvarskommandoens opfattelse, at tilvejebringelse af operative ildstøttesystemer til Forsvaret er af væsentlig sikkerhedsmæssig betydning for kampkraften i den danske hær. Hertil kommer, at det vil være en udfordring at fastholde specialiserede personalegrupper i en periode, hvis der går for lang tid med at anskaffe alternative ildstøttesystemer.

Det er derfor afgørende for Forsvaret, at Hæren i tilfælde af donation af CAESAR pjecerne hurtigst muligt får rådighed over andre ildstøttesystemer.

Materiefaglig vurdering (FMI)

FMI har undersøgt mulighederne for at anskaffe artilleri hurtigst muligt, hvilket indebærer, at:

- Det hurtigste vil være at anskaffe raketkastere ift. rørtilleri.
- For raketkastere vil den hurtigste anskaffelse kunne ske via producenten Elbit, der kan levere to sæt i juni 2023, yderligere to sæt i september 2023, to sæt i december 2023 og de sidste to sæt i 1. kvartal 2024. Med leverancen indgår en initialpakke af missiler.
- For rørtilleriet vurderes det hurtigste at være en anskaffelse af pjecer fra Elbit, der kan levere 12 pjecer efter 12 måneder (primo 2024) og yderligere 7 pjecer efter ca. 20 måneder (3Q/4Q 2024).
- Der vurderes ikke muligt at leje eller låne materiel fra andre lande.

AFKLASSIFICERET
FKO, 12-07-23

FORSVARSKOMMANDOEN

~~TIL TJENESTEBRUG~~
~~FORTROLIGT-KOMMERCIELT~~

AFKlassificeret
 FKO, 12-07-23

FMI har desuden foretaget en juridisk vurdering af mulighederne for at gennemføre en direkte tildeling til Elbit. Det er vurderet, at betingelserne for en direkte tildeling er opnået som konsekvens af:

- Et hastigt opstået behov for donation som følge af Ruslands angreb på Ukraine.
- Den aktuelle forværrede internationale sikkerhedssituation,
- Elbit er den hurtigste og eneste leverandør til begge systemer i en situation, hvor Hæren vil stå uden artilleri.
- Uddannelse og træning umiddelbart kan igangsættes.

[REDACTED]

Operativ vurdering (FKO)

[REDACTED]

[REDACTED] Derfor vurderes det afgørende, at der som erstatning for donationen umiddelbart anskaffes raketkastere og dernæst nyt rørartilleri. På den måde vil der kunne tilvejebringes en erstatningskapacitet inden for tilnærmelsesvis samme tidshorisont som den operative klarmelding af CAESAR-pjecerne. Dermed kan den negative effekt af donationen på Hærens kampkraft mitigeres og kapaciteten fremtidssikres samtidig med at Danmark yder substantiel støtte til Ukraine. En umiddelbar tilvejebringelse af raketkastere vil endvidere give soldaterne ved artilleriregimentet lejlighed til med det samme at begynde uddannelse og træning på de nye systemer, hvorved fastholdelse af disse personalegrupper understøttes bedst mulig.

En tidsmæssig sammenkobling af donationsbeslutningen og beslutningen om anskaffelse af raketkastere og nyt rørartilleri til den danske hær er central for Forsvarskommandoen, fordi det vil styrke muligheden for med god forklaringskraft at overbevise Forsvarets medarbejderne om begrundelsen for donation af et centralt våbensystem, der er stærkt efterspurgt i Hæren. Løsningen indebærer, at Hæren i slutmålet vil ende op med både raketkastere og rørartillerisystemer. Det er i indeværende forligsperiode aftalt, at artilleriafdelingen kun skal opbygges med artilleripjecer, [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED] En kombineret anskaffelse af raket- og artilleriudstyr vil således kunne opfylde Forsvarets behov for ildstøtte også på længere sigt. Muligheden for på et senere tidspunkt at anskaffe yderligere raketkastere er ligeledes til stede.

Økonomi

[REDACTED]

[REDACTED]

AFKlassificeret
 FKO, 12-07-23

~~TIL TJENESTEBRUG~~
~~FORTROLIGT KOMMERCIELT~~

AFKlassificeret
FKO, 12-07-23

[REDACTED]

[REDACTED]

Anbefaling

Det anbefales at donere 19 CAESAR-pjecer til Ukraine under forudsætning af, at:

- FMI samtidig iværksætter anskaffelse af 8 raketkastere med tilhørende logistik og initialpakke af missiler samt af 19 artilleripjecer med tilhørende initiallogistik.

[REDACTED]

AFKlassificeret
FKO, 12-07-23

~~FORTROLIGT KOMMERCIELT~~
~~TIL TJENESTEBRUG~~

Folketingets Finansudvalg
Christiansborg

Vedlagt er Forsvarsministeriets aktstykke vedr. tilvejebringelse af bevillingsmæssig hjemmel til donation af artillerisystemer til Ukraine.

Aktstykket er af hastende karakter henset til den hurtigt eskalerende sikkerhedspolitiske situation i Ukraine, som nødvendiggør hurtig stillingtagen til yderligere støtteinitiativer, samt akut behov for yderligere militær støtte til Ukraine.

På den baggrund anmoder Forsvarsministeriet om hastebehandling af aktstykket med tiltrædelse senest d. 20. januar kl. 9.00.

Eksistensen af aktstykket er offentligt, mens indholdet er fortroligt. Dette af hensyn til den aktuelle sikkerhedspolitiske situation i Ukraine. Fortroligheden vil blive ophævet, når den sikkerhedspolitiske situation i og omkring Ukraine giver mulighed herfor. Forsvarsministeriet orienterer Finansudvalget, når fortroligheden kan hæves.

Med venlig hilsen

Jakob Ellemann-Jensen

Bilag: Aktstykke vedr. hjemmel til donation af artillerisystemer til Ukraine

Dato: 19. januar 2023

Enhed: TBOE

Sagsnr.: 2023/000702

Dok.nr.: 493745

Bilag: 1

Forsvarsministeriet
Holmens Kanal 9
1060 København K

Tlf.: +45 7281 0000

Fax: +45 7281 0300

E-mail: fmn@fmn.dk

www.fmn.dk

EAN: 5798000201200

CVR: 25 77 56 35

Fra: Mogens Rasmus Mogensen <mrm@med.dk>
Sendt: 23. januar 2023 14:36
Til: FMN-KHJ Høeg-Jensen, Kasper
Emne: Artilleri anskaffelse i Danmark
Vedhæftede filer: Artilleriudbuddet i Danmark (P1).pdf

(FMI-KI besked: Denne mail kommer fra Internettet.)

Kære Kasper

Beklager jeg rækker ud til dig på denne måde. Jeg har fået den forståelse at du har en interesse i Artilleri anskaffelsen på Forsvarsministerens vegne ikke mindst med det Nordiske islæt. Min kontakt skyldes en bekymring over, at anskaffelsen sker så hurtigt, at man ikke får vendt alle sten og måske kommer ud med en bedre løsning end den som pressen indikerer man indgår snarlig.

Jeg vil også oplyse, at vi samarbejder med Hanwha Aerospace og vi har faciliteret salg af K9 artillerisystem i Norge og Finland. K9 anvendes derudover i Estland og Polen. Det er dermed det mest udbredte system i Europa med over.

Jeg deler derudover vores egen videns papir, som vi bruger til sikre historik men også teknisk viden om hvad der er sket siden artillerianskaffelsen startede i 2013. Det kan indeholde sproglomster, da det ikke er tænkt som et eksternt papir.

Vi har bedt om møde med FMI men har ikke fået noget svar endnu. Jeg har samtidigt informere FMI om en af flere muligheder for en hurtig adgang til K9. Dette kan ske gennem et samarbejde med Norge.

Samtaler med FMA og den Norske Artilleriinspektør er det blevet tydeligt for mig, at Norge vil se meget positivt på en henvendelse om at lån af K9 Artillerisystemer og hjælpe med uddannelse på samme. Dette kan ske allerede i 2023 ved en hurtig henvendelse.

Det kræver dog, at der sket er officiel henvendelse fra Danmark, hvilket jeg håber at FMI og eller Forsvarsministeriet ser potentialet i.

Endelig kan jeg oplyse, at der er optioner i de Norske og Finske K9 kontrakter som Danmark opfordres til at afklare muligheden for at indtræde i.

Med venlig hilsen/Best Regards

MEID
Military Equipment Denmark

Mogens Rasmus Mogensen
Vice President

☎ +45 5943 0300
📠 +45 3146 6838
✉ mrm@med.dk
🏠 www.med.dk
CVR. 10705673

MED is participating at DDAC the 8.-9.th of February 2023.

COMPANY WITH
QUALITY SYSTEM
CERTIFIED BY DNV
ISO 9001

This e-mail is private and confidential between the sender and the addressee.

Under the General Data Protection Regulation (GDPR) (EU) 2016/679, we have a legal duty to protect any information we collect from you. Information contained in this email and any attachments may be privileged or confidential and intended for the exclusive use of the original recipient.

If you have received this email by mistake, please advise the sender immediately and delete the email, including emptying your deleted email box.

Artilleriudbuddet i Danmark:

Formålet med dette notat er at sikre man nu gennemfører en ordentlig og stringent indkøb når man erstatter det netop donerede artilleri til Ukraine.

Historik:

Danmark startede et udbud efter nyt artilleri i 2013, da eksisterende materiel et antal år inden var blevet erklæret ikke egnet til udsendelse grundet nedslidning. I september 2013 udvalgte man følgende leverandører: Nexter, Elbit, Bae Systems US og Samsung Techwin (blev senere til Hanwha). Udbuddet var baseret på et kravset, som kom fra Danmarks indsættelse i Afghanistan. Så det primære krav var evnen til at skyde 40 km. Shot and scoot kravet var der i starten men blev fjernet, da det ikke er relevant i en lejr, og da Nexter og Elbit havde udfordringer med at levere det på det tidspunkt. Man bestemte, at der ikke skulle gennemføres en egentlig test som en del af udbuddet.

Der blev leveret et Best and Final-tilbud til FMI i slutning af oktober 2014 fra leverandørerne. FMI sender deres anbefaling til Forsvarsministeriet i starten af december 2014. I forbindelse med indstillingen fra FMI til Forsvarsministeriet laver FMI projektleder en fejl og informerer Elbits agent om, at de har vundet. Det sker under et industrimøde, hvor agenten udbreder budskabet til alle i industrien, og derved viste alle, hvad anbefalingen indeholdt. Det skaber store udfordringer internt i den daværende regering da, de Radikale havde store problemer med Israel som leverandør på dette tidspunkt.

En lang historie kort er, at da anbefalingen forelægges i Finansudvalget, afviser udvalget at bruge penge på artilleri men i stedet at bruge dem på at reparere en helikopter, der var blevet skadet under et uheld i Afghanistan. FMI meddeler denne beslutning i april 2015.

Danmark forsøger nu at leje systemer fra leverandører, som ikke har været en del af udbuddet. Det mislykkedes.

I december 2015 genstartes udbuddet, og man vælger leverandører i april 2016. Det er de samme leverandører, der udvælges, hvilket er interessant, da det stærke ubetingede krav om en 40 km rækkevidde ikke kan opnås for BAE Systems US. Man kører nu udbudsmodellen igen dog med den forandring, at der gennemføres en test ved leverandøren. Der er også den forskel, at Hanwha forlader udbuddet før indlevering af den endelige tilbud. Dette sker, da man har en klar indikation af, at FMI projektledere prøver at skabe usikkerhed om Hanwhas tilbud, som denne gang bestod af en leverance af brugte K9 med fuld garanti. Her kan indskydes, at netop den model har Finland og Estland valgt og har indtil videre bestilt mere en 130 stk. K9 uden problemer.

Anbefaling sendes fra FMI til Forsvarsministeriet i december 2016, og denne gang holdes den hemmelig. Kontrakt underskrives med Nexter maj/juni 2017.

En note her er, at da man startede udbuddet i 2017, var det afgørende, at man købte Military Of The Shelf (MOTS), Det man endte med at købe var en PowerPoint, hvor der kun var en delvis prototype klar. Den 8x8 pjece, man købte, har ingen komponentsammenhæng med de 6x6, som Frankrig bruger. Det gjorde, at man stod med et artillerisystem, som ikke var færdigudviklet og ej heller havde andre brugere.

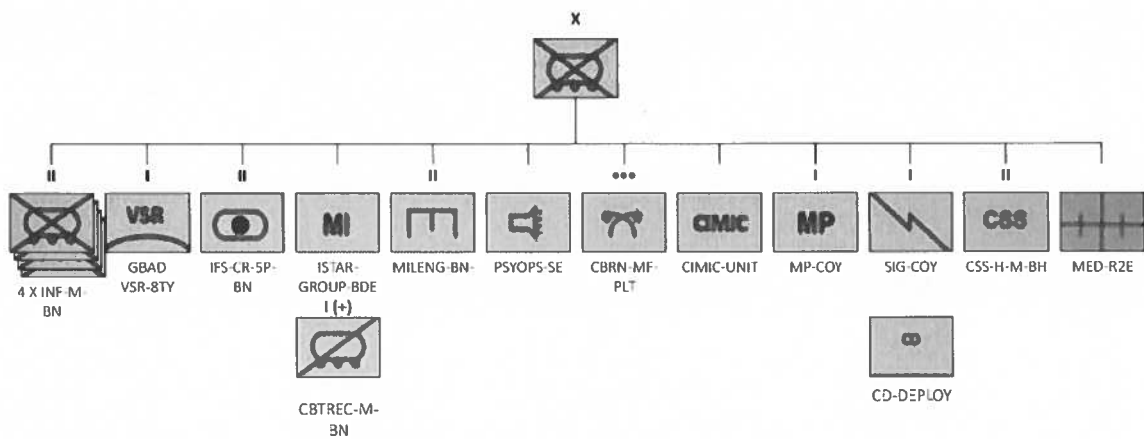
Nu, januar 2023, har Forsvaret fået leveret 2 prototyper, som er stærkt begrænsede i, hvordan man må bruge dem. Man donerer nu Caesar til Ukraine, hvilket gør, at FMI slipper af med et ekstremt udfordrende projekt, og man fjerner også risikoen for, at man står med et system, som aldrig kommer til at leve op til de danske krav. Men hvad nu?

Jeg vil nu vende øjnene mod kravsspecifikationen. Som nævnt var de oprindelige krav baseret på Afghanistan og ikke på NATO. Situationen er nu forandret 180 grader, og nu er NATO-styrkekrav altafgørende for Hæren og Danmarks position i NATO. Danmark meldte i 2014 ud, at man vil stille med en tung brigade til NATO-strukturen, som skulle bestå af 32 tunge brigader. Dette løfte har man senest i det nationale kompromis fra politisk side forsøgt at få Forsvaret til at leve op til. Det er ikke lykkedes.

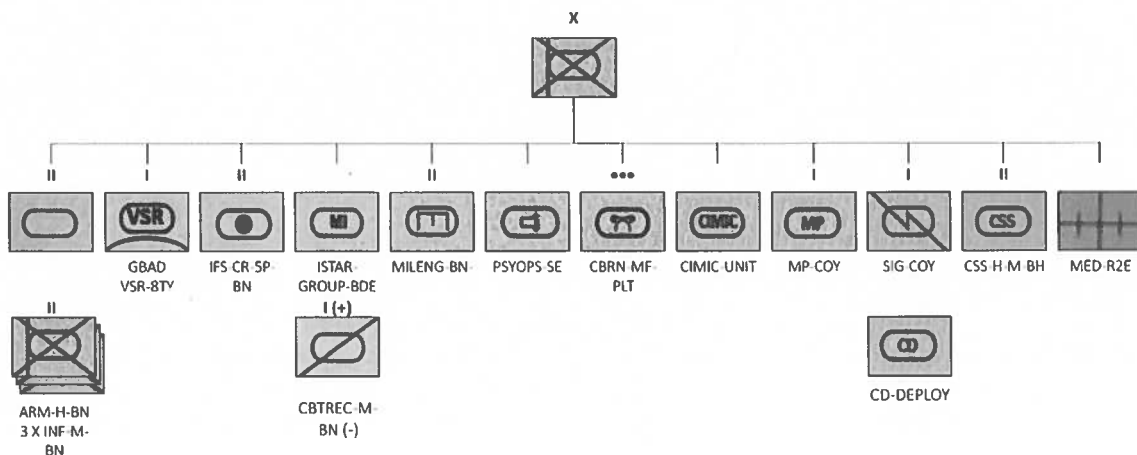
Hvad er NATOs krav så?

Når det gælder artilleri, er kravet det samme for både middeltung og tung brigade:

Middeltung brigade

Tung brigade

Kravet for artilleriet i begge organisationer er vist med dette troppetegn:

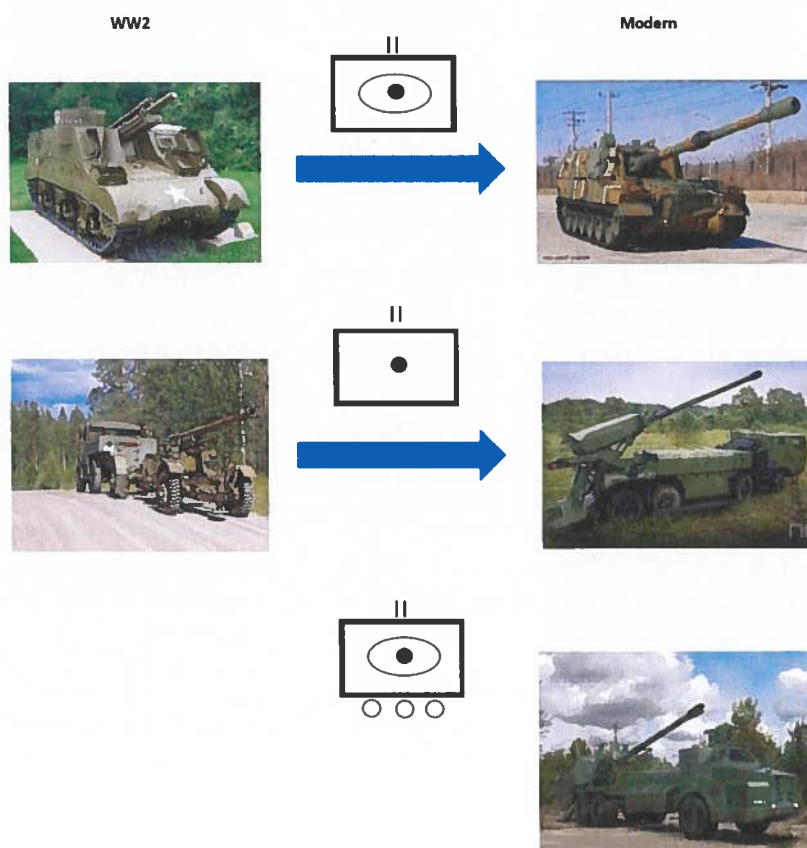

Hvad betyder det så:

- Det betyder Multi Round Simultanius Impact (MRSI) kapacitet. Evnen til at få minimum 3 granater til at lande samme sted inden for 10-15 sekunder.
- Shoot and Scoot kapacitet. Evnen to at skyde og flytte sig før fjende skyder tilbage.
- Bælter. Mobilitet og evnen til at følge kampenhederne på den ødelagte kampplads (med det menes den skade, krigen har lavet på byer og landskab). Ukraine viser, at hjul har store udfordringer, når der ikke er sommer. De danske enheder i Estland har samme erfaring.
- Og vigtigst er betjening af våbensystemet under panser, herunder hurtigt i væsentlig forskellige retninger. Altså et tårn som beskytter personellet når de kæmper.

Derudover bør man se på de ganske omfattende erfaringer man har mellem de forskellige Artillerityper med hensyn til tab når man kommer under fjendtligt angreb fra indirekte virkemidler.

System opfattelse vises i denne tegning:

Vi forstår at Forsvaret plan er at gennemføre nyanskaffelsen som en hasteanskaffelse uden udbud. Det betyder juridisk, at FMI kan gå til en leverandør direkte uden at spørge Hæren, da man arbejder ud fra kravene som oprindeligt stammer fra 2012. Altså kravene fra Afghanistan.

Vi synes, det kunne være hensigtsmæssigt for Hærens fremtid at vende/inkludere NATO-styrkekrav og Ukraine erfaringerne, inden man går ud og indkøber på ny.

Vi forstår hurtig leverance er afgørende, men også her er der flere strenge at spille på for Danmark end bare at gå til Elbit, som kilder oplyser man vil. Ikke mindst det Nordiske samarbejde, hvor Norge og Finland inden for kort tid har indkøbt og fået leveret nye systemer. De har alle kontrakter, som indeholder optioner, samtidig med at lån/leje fra landene er en mulighed. Denne mulighed er bekræftet fra Norge som Danmark ikke har kontaktet endnu.

Så hurtigt leverance er muligt, samtidig med man anskaffer et system, som passer ind i NATO-styrkekrav. Herunder vil man kunne få uddannet sine soldater af et andet forsvar med samme uddannelsesmetodik.

Vi forstår også at et valg af Elbit, som vi hører det, få en juridisk sag mellem FMI og Elbit til at forsvinde.

Sammenligning af systemer:

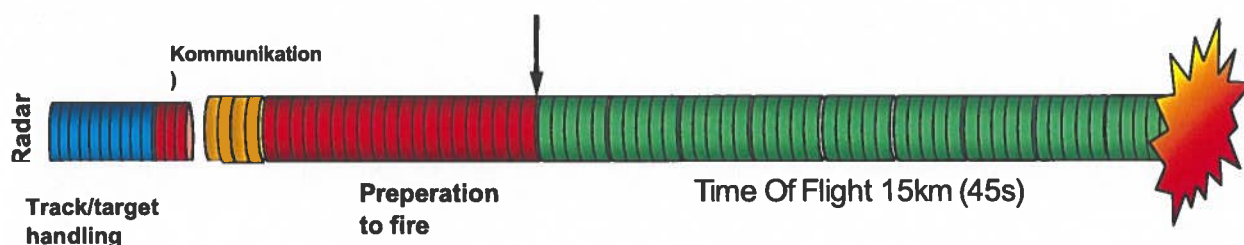
https://youtu.be/840zf_g9MaQ

Ud over mobilitet og beskyttelse er det især Shoot and Scoot-scenariet, som betyder meget. Dette begreb betegner artilleriet normale indsættelse metode, når man står over for en fjende som kan detektere artilleri skydning og som kan skyde tilbage med eget artilleri. Altså kort tid i en stilling hvor man skyde og derefter flytte sig inden at fjende kan ramme dig med sit artilleri.

Det er baseret på, at en teknisk avanceret fjende vil erkende din ildafgivelse efter første skud fra en artilleripjece. Her er det især, at den pansret, bæltebaseret platform har sin fordel.

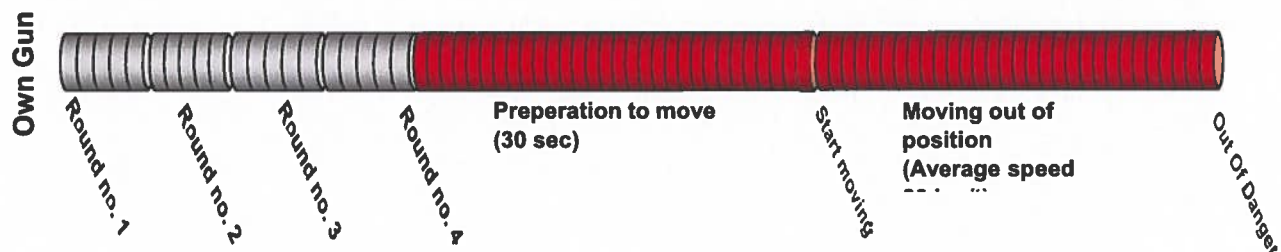
Når et artilleri-system skyder går der ca. 2 minutter før - fjendens granater lander, der hvor dit system står. Tid bruges af fjendes radar til at detektere, kommunikere - vores position, klargøring til skydning, skud og granatens flyvetid.

Den tidsmæssige opdeling af de 2 minutter ser således ud grafisk:

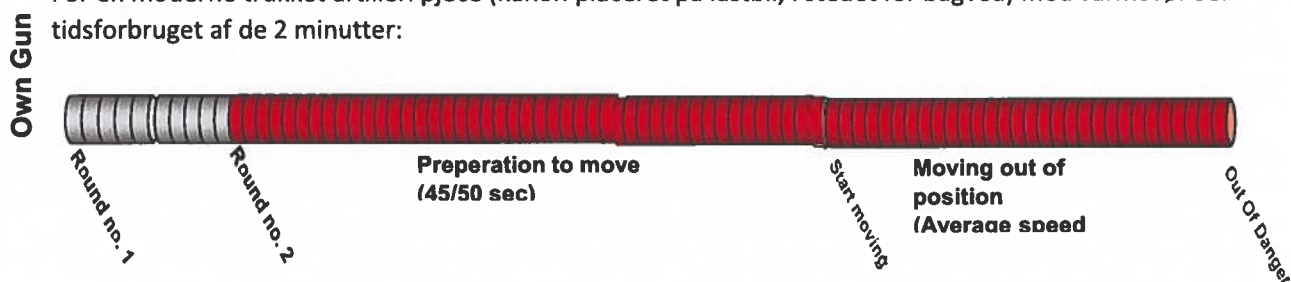

Det betyder, at et af vores egne artillerisystemer har 2 minutter fra første skud til at gøre følgende: skyde så mange skud som muligt, gøre klar til at køre samt flytte sig min 600 meter væk fra der, hvor fjendens granater falder.

For en moderne Selvkørende Panseret Haubits (SPH) med varmt rør ser tidsforbruget af de 2 minutter således ud:

For en moderne trukket artilleri pjec (kanon placeret på lastbil, i stedet for bagved) med varmt rør ser tidsforbruget af de 2 minutter:

Forklaringer:

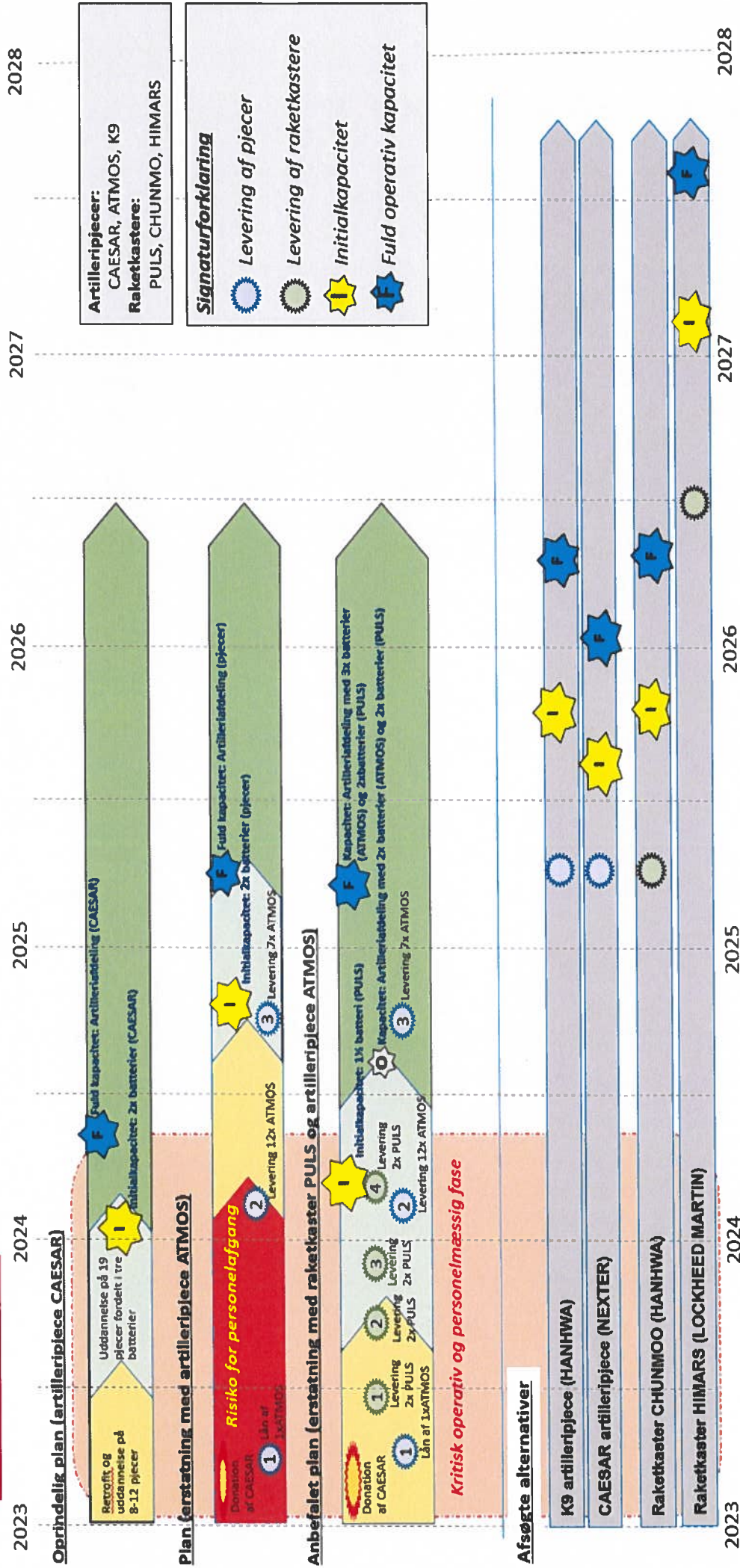
- Grunden til, der siges varmt rør, er, at artilleri kan have en burst fire indtil røret bliver for varmt. Derefter er der en normal skudkadence på max 6 skud i minuttet.
- Den store forskel her er, at de lastbilbaseret pjecer er udfordret af, at lastbilens naturlige bløde konstruktion gør, at de skal have en støtteplade i jorden, som tager lang tid at få op, samtidig med at personel skal tilbage i førerhuse på lastbilen.
- Endelig er personel på jorden meget udsatte for droner, loitering (ved ikke hvad det betyder) ammunition og snigskytter, når de går ubeskyttede rundt på jorden.

Nuværende erfaringer fra åbne kilder siger også følgende:

Baseret på brugen af artilleri for begge sider i Ukraine er det særligt målopklaringsdroner, som gør artilleri med folk under åben himmel meget sårbare. Såfremt der falder ild i en artilleristilling, mens den er besat, overlever ca. 85-90% af de selvkørende pansrede artillerisystemer med personel (Krab, PHZ 2000, M109), hvorimod for de trukne artillerisystemer inklusiv de moderne som Caesar og 777, overlever kun 40-50% af systemer og personel.

Konklusion for os er, at man skal besøge/revidere kravene, når man skal ud og købe nyt system igen, således man sikrer, at man lever op til NATO-krav, lige meget hvilket brigadetype man lander på inden for de næste 5 til 10 år, samt inkluderer Ukraine erfaringerne

MULIGHEDER

26. januar 2023

Udleveringsnotits

Finansiering og afsøgte alternativer i forbindelse med anskaffelsen af artilleri til Forsvaret

I forlængelse af beslutningen om at donere 19 stk. CAESAR artillerisystemer til Ukraine lægger regeringen op til, at der erstatningsanskaffes 19 stk. ATMOS artillerisystemer samt 8 stk. PULS raketkastere.

Finansiering af ATMOS

Merudgiften ved at anskaffe ATMOS er [REDACTED] i perioden 2023-2024. Anskaffelsen finansieres i 2023 inden for den eksisterende ramme ved en omprioritering af 230,8 mio. kr. fra Reserven til internationale operationer. Udgifterne i 2024 og 2025 vil blive finansieret inden for den Ukraine-fond, som blev annonceret i regeringsgrundlaget. Den samlede anskaffelse finansieres dermed inden for rammerne af indeværende forlig, Ukraine-fonden samt det kommende forsvarsforlig.

Finansiering af PULS

Merudgiften ved at anskaffe PULS er [REDACTED] i perioden 2023-2025. Udgifterne i 2023 håndteres ved at udskyde betalinger for [REDACTED] til 2024. Forsvarsministeriet forventer ikke, at udskydelsen vil medføre yderligere forsinkelser ift. de berørte initiativer. Denne anskaffelse finansieres således inden for Forsvarsministeriets eksisterende rammer og det kommende forsvarsforlig.

Det bemærkes for begge anskaffelser, at udgifterne konsolideres frem mod kontraktindgåelse med den valgte leverandør. Relevante kontrakter underskrives først, når Folketingets Finansudvalgt har tiltrådt de relevante aktstykker.

Industrisamarbejde

Anskaffelserne forventes at blive pålagt krav af Erhvervsstyrelsen om industrisamarbejde på hhv. 75 og 25 pct. for ATMOS artillerisystemerne og PULS raketkastere. Ved industrisamarbejde forpligtes leverandøren til at etablere projekter med dansk forsvarsindustri og herigennem enten overføre viden og teknologi, indgå i udviklingssamarbejder og/eller fortage direkte modkøb.

Afsøgte alternativer

I forbindelse med genanskaffelsen af artilleri, har Forsvaret desuden haft rettet henvendelse til Franske Nexter systems og Sydkoreanske Hanwha. Nexter har i denne sammenhæng oplyst, at man først kan levere 19 styks CAESAR 8x8 155mm artillerisystemer om minimum 24 måneder med en samlet anskaffelsespris på ca. [REDACTED]. Hanwha vil først kunne levere 19 styks K9 155mm artillerisystemer om 30 måneder med en samlet anskaffelsespris på [REDACTED].

Forsvaret har foruden Elbit Systems, også rettet henvendelse til Hanwha i forbindelse med nyanskaffelse af raketkastere. Hanwha vil først kunne levere to batterier CHUNMOO-raketkastere indenfor 30 måneder med en samlet pris på ca. [REDACTED]. Forsvaret har i de indledende forligsforberedelser haft dialog med Amerikanske Lockheed Martin, som producerer HIMARS-raketkastere, men dette system vurderes ikke relevant i denne sammenhæng af hensyn til et markant højere prisniveau og en leveringstid på minimum tre år.

Folketingets Finansudvalg
Christiansborg

Vedlagt er Forsvarsministeriets to aktstykker vedr. erstatningsanskaffelse af ATMOS artillerisystemer samt anskaffelse af PULS raketkaster-systemer. Aktstykkerne skal ses i sammenhæng med FTR akt. H af 20. januar 2023 vedr. donation af artillerisystemer til Ukraine, hvoraf det fremgik, at Finansudvalget ville blive forelagt særskilt aktstykke om udgifter forbundet med donationen.

Aktstykkerne er af hastende karakter, idet kontrakten med leverandøren skal underskrives snarest muligt af hensyn til tilbuddets gyldighed, produktionsmuligheder og en hastig genopbygning af den operative kapacitet. Tilbuddet fra leverandøren udløber ved udgangen af januar.

Jeg vil på den baggrund anmode om Finansudvalgets velvillige behandling af aktstykkerne på udvalgs mødet d. 26. januar 2023. Jeg vil i samme ombæring også beklage den korte tid, Finansudvalget får til at behandle aktstykkerne.

Eksistensen af aktstykkerne er offentligt, mens indholdet er fortroligt af hensyn til statens forhandlingsposition ved kontrahering af anskaffelserne. Fortroligheden vil blive ophævet, når alle kontrakter er indgået og den sikkerhedspolitiske situation i og omkring Ukraine giver mulighed herfor. Forsvarsministeriet orienterer Finansudvalget, når fortroligheden kan hæves.

Med venlig hilsen

Jakob Ellemann-Jensen

Bilag:

- Aktstykke vedr. erstatningsanskaffelse af ATMOS artillerisystemer
- Aktstykke vedr. anskaffelse af PULS raketkastersystemer

Dato: 26. januar 2023

Enhed: TBOE
Sagsnr.: 2023/000853
Dok.nr.: 496104
Bilag: 2

Forsvarsministeriet
Holmens Kanal 9
1060 København K

Tlf.: +45 7281 0000
Fax: +45 7281 0300
E-mail: fmn@fmn.dk
www.fmn.dk

EAN: 5798000201200
CVR: 25 77 56 35

Folketingets Finansudvalg
Christiansborg

Vedr. hastebehandling af aktstykker

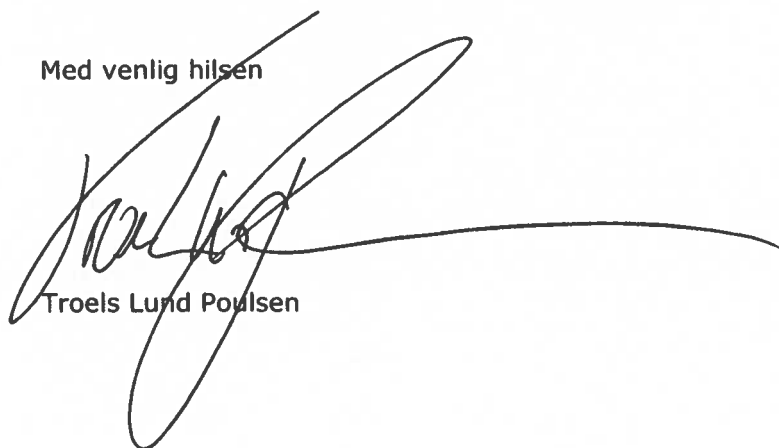
Forsvarsministeriet fremsendte d. 26. januar 2023 to aktstykker vedr. anskaffelse af ATMOS artillerisystemer og anskaffelse af PULS raketkastersystemer til Finansudvalget med henblik på hastebehandling på mødet senere samme dag.

Jeg har noteret mig, at der har været en offentlig debat vedr. hastebehandling af aktstykkerne. Og jeg skal beklage, at der ift. de omtalte to aktstykker var tale om ekstraordinær kort behandlingstid.

Som tidligere medlem af Finansudvalget har jeg stor respekt for udvalgets arbejde. Af samme grund er jeg meget optaget af at betjene udvalget på bedst mulig vis.

Med den aktuelle sikkerhedspolitiske situation i Europa er der desværre behov for nogle gange at agere hurtigt. Men jeg vil bestræbe mig på kun at anmode om hastebehandling, når det er yderst nødvendigt, som det er tilfældet med det aktstykke, jeg oversender til jer fredag morgen vedr. hurtig hjælp til det jordskælvsramte Tyrkiet.

Med venlig hilsen

Troels Lund Poulsen

Dato: 16. februar 2023

Enhed: TBOE

Sagsnr.: 2023/001570

Dok.nr.: 506042

Bilag: Ingen

Forsvarsministeriet
Holmens Kanal 9
1060 København K

Tlf.: +45 7281 0000

Fax: +45 7281 0300

E-mail: fmn@fmn.dk
www.fmn.dk

EAN: 5798000201200

CVR: 25 77 56 35

Afklassificeret, FMI, 2023-07-26

From: FMI-LA-CH Essemann-Beck, Ulrich <>
Sent: 17-01-2023 14:57:44 (UTC +02)
To: FMN-KHJ Høeg-Jensen, Kasper <KHJ@1net.fmn.dk>; FMN-JGK Kristensen, Jan Graugaard <JGK@1net.fmn.dk>; FMN-JFS Soelberg, Jonas From <JFS@1net.fmn.dk>
Cc: FMN-KBI Iversen, Kenn Bille <KBI@1net.fmn.dk>; FMN-LSA Salquist, Lars Rasmus <LSA@1net.fmn.dk>; FKO-CHFST Pedersen, Kenneth <FKO-CHFST@fiin.dk>; FKO-U-CHSTY Melgaard, Peter <FKO-U-CHSTY@fiin.dk>; FKO-U-CHSTY1 Sørensen, Steen Dalsgård <FKO-U-CHSTY1@fiin.dk>; FMI-VCH Ishøj, Christian Brejner <FMI-VCH@fiin.dk>; FMI-OD-CHO Engel, Frederik Georg Dyssel <FMI-OD-CHO@fiin.dk>; FMI-PK-NDU Asmussen, Flemming Brühl <FMI-PK-NDU@fiin.dk>; FMI-LA-CHKOA Høst, Søren Grøndal <FMI-LA-CHKOA@fiin.dk>
Subject: [FTR-K] Uddybning af forhold ved donation [TIL TJENESTEBRUG]
Attachments: FMI notat vedr. mulig erstatning for doneret artilleri.docx

~~TIL TJENESTEBRUG~~

~~FORTROLIGT-KOMMERCIELT~~

Hej Kasper, Jan og Jonas

Som beskrevet i FMI's "Notat vedrørende hasteanskaffelse af raketkaster- og rørtartillerisystemer i lyset af eventuel donation af CAESAR 8x8 til Ukraine" dateret 9. januar 2023 (vedlagt), er en hurtig levering af en erstatningskapacitet – herunder raketkastersystemet PULS – betinget af, at der placeres en ordre hos leverandøren Elbit Systems i januar i indeværende år.

Anskaffelse af raketkastersystemet (PULS)

Det aktuelle tilbud på raketkastersystemet med så kort leveringstid kan udelukkende kan lade sig gøre, fordi Elbit Systems i så fald vil båndlægge dele af en igangværende produktion, som var målrettet en anden kunde, til Danmark.

Såfremt der ikke indgås aftale med Elbit Systems nu, vil Danmarks eventuelle senere behov skulle indpasses i leverandørens normale produktionskapacitet og planlægning – og her vurderes leveringstiden at kunne være 24-36 måneder, hvilket med den nuværende efterspørgsel på den type systemer er gængs for markedet.

Betalingsafløbet for en anskaffelse af raketkastersystemer fra Elbit Systems vurderes at være i alt ca. [REDACTED]

[REDACTED] Den initiale anskaffelse i 2023 vil skulle afholdes på MAP-rammen, mens udgifterne til ammunition i 2024 vil skulle afholdes på både MAP og MDP-rammen. Udgifterne i 2025 vil udelukkende skulle afholdes på MDP-rammen.

[REDACTED]

[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]
I alt	[REDACTED]

Afklassificeret, FMI, 2023-07-26

[REDACTED]

[REDACTED]

Anskaffelse af rørdartillerisystemet (ATMOS)

Anskaffelsen af rørdartillerisystemet vurderes at udgøre ca. [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Juridiske forhold, industrisamarbejde og bevillingsmæssig hjemmel

Som tidligere anført vil en anskaffelsen ske ved anvendelse af TEUF (Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde) art. 346, hvor Forsvarets behov for hurtig opbygning af erstatningskapacitet er opstået som følge af den forestående donation til Ukraine og den aktuelle sikkerhedspolitiske situation.

Elbit er den eneste leverandør, der vil være i stand til at levere erstatningskapaciteterne hurtigst muligt, dvs. inden for 20 måneder for så vidt angår 19 pjecer (12 pjecer efter 12 måneder) og i 2023 for så vidt angår raketkastersystemerne (lead time).

[REDACTED]

Der bemærkes endvidere, at der udarbejdes donationsaktstykke ved departementets foranstaltning. Det skal afklares, hvorvidt yderligere aktstykker er påkrævet. Det er FMI's opfattelse, at disse donationsaktstykker udarbejdes med henblik på, at hjemmel foreligger den 19. januar 2023. FMI er selvsagt klar til at bidrage til det/de nødvendige aktstykker.

Opsummering og anbefaling

Ud fra et operativt, teknisk og merkantilt perspektiv, er det FMI's anbefaling, at en hasteanskaffelse af raketkastersystemet PULS tiltrædes øjeblikket med sigte på at udnytte det aktuelle tilbud fra Elbit Systems, hvilket vil muliggøre levering af to systemer i juni 2023, to systemer i september 2023, to systemer i december 2023 og to systemer i 1. kvartal 2024 samt levering af rørdartillerisystemet ATMOS i 2024.

Det er endvidere FMI's anbefaling, at finansieringen af anskaffelsen foregår således:

Afklassificeret, FMI, 2023-07-26

Afklassificeret, FMI, 2023-07-26

Tablet over forventede økonomiske dispositioner:

Mio. kr.	2023	2024	2025	I alt
Anskaffelse af raketskudsystemet (PULS)				
Anskaffelse af rørtillerisystemet (ATMOS)				
I alt				

De anførte prioriteringer er afstemt med FKO.

[Redacted text block]

Bh.
Ulrich

~~TIL TJENESTEBRUG~~

~~FORTROLIGT-KOMMERCIELT~~

~~TIL TJENESTEBRUG~~
~~FORTROLIGT KOMMERCIELT~~

AFKlassificeret
FMI, 03-08-2023

9. januar 2023

Notat vedrørende hasteanskaffelse af raketkaster- og rørtillerisystemer i lyset af eventuel donation af CAESAR 8x8 til Ukraine

Notatet tager afsæt i en situation, hvor samtlige Hærens CAESAR 8x8 artillerisystemer hurtigst muligt doneres til Ukraine. Hæren vil i så fald ikke råde over en ildstøttekapacitet til bekæmpelse af mål på afstande [REDACTED]

Sigtet med notatet er at beskrive muligheder for en hurtig anskaffelse af nødvendig ildstøttekapacitet til Hæren, herunder 1. Brigade, i lyset af en donation af CAESAR 8x8. En hastig tilvejebringelse af en ildstøttekapacitet er – i lyset af den aktuelle situation – afgørende ift. nationale sikkerhedsinteresser, herunder opbygning af Hærens operative kapaciteter til indsættelse nationalt og internationalt. [REDACTED]

[REDACTED] Derfor tillægges det stor vægt, at levering af en ny ildstøttekapacitet kan finde sted i 2023, og dertil at uddannelse kan indledes i indeværende år.

Doktrinær ildstøtte til understøttelse af Hæren, herunder 1. Brigade, udgøres af mortersystemer (typisk 120 mm) og rørtillerisystemer (typisk 155 mm artilleri) til støtte af kampenheder (såkaldt nærstøtte) og raketkastersystemer, der tilbyder længere rækkevidde og understøtter bekæmpelse af mål på lange afstande (herunder såkaldt dybdekamp). Til sammen udgør systemerne en nødvendig kombination af rækkevidde, fleksibilitet og ammunitionstyper, der muliggør bekæmpelse af relevante måltyper.

I nedenstående beskrives muligheder for hasteanskaffelse af raketkastersystemer og rørtillerisystemer til Hæren, herunder til 1. Artilleriafdeling i Hærens 1. Brigade. Derudover beskrives muligheder for eventuelt at tilvejebringe artillerisystemer (ved lån, leje eller køb) fra tætte allierede på kort sigt til at dække en eventuel periode, hvor Hæren i givet fald ikke vil råde over artillerisystemer til uddannelse og opretholdelse af kompetencer.

Det bemærkes, at en eventuel donation af CAESAR 8x8 i sig selv vil være en ressourcekrævende opgave for FMI. En parallel anskaffelse af raketkastersystem og rørtillerisystem vil nødvendiggøre markant prioritering af opgaver i FMI på andre områder. Dette findes håndterbart gennem tæt samarbejde med Forsvarskommandoen og i særdeleshed Hæren.

Alle priser er uden offset (modkøbsforpligtelse).

RAKETKASTERSYSTEMER – MULIGHEDER

Der er gennemført en meget forceret markedsscreening med afsæt i et afgrænset søgefelt af partnerlande og virksomheder. Henset til tiden findes det alene relevant at undersøge muligheden for at anskaffe anerkendte systemer fra leverandører med stor erfaring i produktion af raketkastersystemer, der allerede er i drift, og som har en dækkende ammunitionsportefølje og fleksibilitet ift. anvendelse af forskellige missiltyper. Markedet er kendetegnet ved betydelige forskelle i prisniveau, stor efterspørgsel, pres på produktionskapacitet og generelt lange leveringstider.

Der har gennem de indledende forligsforberedelser været rettet henvendelse til relevante leverandører (ELBIT Systems, HANHWA og LOCKHEED MARTIN) med det sigte at skabe et grundlæggende kendskab til kapaciteter og markedet. Der er nu rettet fornyet, forceret og konkret henvendelse til ELBIT SYSTEMS og HANHWA for at afsøge muligheder for en hastig levering af raketkastersystemer. LOCKHEED MARTIN (med HIMARS systemet) vurderes ikke relevant i den

~~FORTROLIGT KOMMERCIELT~~
~~TIL TJENESTEBRUG~~

AFKlassificeret
FMI, 03-08-2023

~~TIL TJENESTEBRUG~~
~~FORTROLIGT KOMMERCIELT~~

AFKLASSIFICERET
 FMI, 03-08-2023

aktuelle meget forcerede situation grundet tidligere oplyste lange leveringstider (min. tre år) og signifikant højere pris end de to andre leverandører (min. dobbelt så dyre som øvrige systemer – både hvad angår affyringssystemer og missiler).

Der tages afsæt i anskaffelse af to raketkasterbatterier med hver fire til seks affyringssystemer med tilhørende forsyningskøretøjer, logistik, uddannelse og en indledende missil-pakke. Som eksempel angives driftsomkostninger over 30 år (dog behæftet med betydelig usikkerhed). Der er i driftsudgifterne ikke medregnet udgifter til ammunition (missiler). Beregningerne nedenfor er så vidt muligt gjort sammenlignelige prismæssigt og antalsmæssigt. Der tages forbehold for, at der er tale om grove estimater med betydelig usikkerhed.

ELBIT Systems

- Raketkastersystem: PULS monteret på ubeskyttet lastvogn (6x6).
- Levering: Hvis ordre lægges i januar, kan Elbit levere to systemer i juni 2023, to systemer i september 2023, to systemer i december 2023 og to systemer i 1. kvartal 2024. Der er mulighed for at iværksætte træning på systemer ved Elbit med det samme.
- Pris (anskaffelse / drift):
  - o [REDACTED]
  - [REDACTED]
  - [REDACTED]
- Øvrige forhold:
  - o [REDACTED]
  - [REDACTED]

HANHWA

- Raketkastersystem CHUNMOO baseret på ubeskyttet lastvogn.
- Levering: 30 måneder (2,5 år) fra design er låst. Mulighed for eventuel træning på systemer inden levering har ikke været muligt at afdække.
- Pris (anskaffelse / drift):
  - o Anskaffelse: [REDACTED]
  - o Drift: [REDACTED]
  - [REDACTED]
- Øvrige forhold:
  - o [REDACTED]
  - [REDACTED]

~~FORTROLIGT KOMMERCIELT~~
~~TIL TJENESTEBRUG~~

AFKLASSIFICERET
 FMI, 03-08-2023

~~TIL TJENESTEBRUG~~
~~FORTROLIGT-KOMMERCIELT~~

AFKLASSIFICERET
FMI, 03-08-2023

rørartillerisystemer (155 MM) – MULIGHEDER

Der er gennemført en meget forceret markedssondring med afsæt i et afgrænset søgefelt. Henset til tiden vurderes det alene relevant at undersøge muligheden for at anskaffe NATO kompatible og anerkendte systemer (155 mm). Tilsvarende er der peget på leverandører med stor erfaring i produktion af artillerisystemer og dertil moderne systemer med en operativ kapacitet, der matcher CAESAR 8x8 (rækkevidde, skudhastighed, payload mm).

Generelt er markedet for rørartilleri kendetegnet ved meget stor efterspørgsel, pres på produktionskapacitet og lange leveringstider. Der er rettet uformel henvendelse til tre relevante leverandører (ELBIT Systems, HANHWA og NEXTER Systems), og her er muligheder for levering af rørartillerisystemer afsøgt. For ELBIT Systems og HANHWA vil der være tale om anskaffelse af et nyt artillerisystem, hvor genanskaffelse gennem NEXTER Systems vil indbefatte genanskaffelse af CAESAR 8x8 systemer, som aktuelt er under implementering i Hæren.

Der tages afsæt i anskaffelse af 18 systemer + ét system i reserve (logistisk robusthed), hvilket svarer til det antal CAESAR 8x8, som er under implementering i Hæren. Som eksempel angives driftsomkostninger over 30 år (dog behæftet med betydelig usikkerhed). Der er i driftsudgifterne ikke medregnet udgifter til ammunition.

ELBIT Systems

- Artillerisystem: ATMOS 8x8 155 mm artillerisystem monteret på TATRA 8x8 lastvogn (pansret).
- Levering: Elbit kan levere 12 systemer efter 12 måneder. Efter 20 måneder kan Elbit levere yderligere syv systemer. Der er mulighed for levering af en prototype til indledende uddannelse med det samme.
- Pris (anskaffelse / drift):
  - [REDACTED]
- Øvrige forhold:
  - Det bemærkes, at FMI har kendskab til systemets formåen, idet netop dette system vandt det oprindelige (første af to) udbud på rørartilleri i 2015. Systemet har været i drift ved bl.a. den israelske og den filippinske hær og betragtes som teknisk og operativt gennemtestet og velfungerende.

HANHWA

- Artillerisystem: K9 155 mm artillerisystem. Selvkørende. Pansret og bæltebaseret.
- Levering: Hanhwa har oplyst en leveringstid på 30 måneder.
- Pris (anskaffelse / drift):
  - [REDACTED]
- Øvrige forhold:
  - Det bemærkes, at FMI ikke erfaringer har med systemets formåen og tekniske forhold, [REDACTED]

NEXTER Systems

- Artillerisystem: CAESAR 8x8 155 mm artillerisystem monteret på TATRA 8x8 lastvogn.

~~FORTROLIGT-KOMMERCIELT~~
~~TIL TJENESTEBRUG~~

AFKLASSIFICERET
FMI, 03-08-2023

TIL TJENESTEBRUG
FORTROLIGT KOMMERCIELT

AFKlassificeret
FMI, 03-08-2023

- Levering: Minimum 24 måneder. Der er ikke mulighed for at låne eller anskaffe brugte.
- Pris (anskaffelse / drift):
  - [REDACTED]
  - [REDACTED]
- Øvrige forhold:
  - [REDACTED]

JURIDISKE PERSPEKTIVER

FMI har foretaget en vurdering af den juridiske risiko ved at tildele to kontrakter om indkøb af artilleripjecer og raketkastersystemer med tilhørende serviceaftaler direkte til Elbit Systems Ltd. efter TEUF art. 346, stk. 1, litra b.

For en fyldestgørende vurdering henvises til det bagvedliggende juridiske notat (internt notat).

Der alene foretages en vurdering af den mulige anskaffelse af nye artilleripjecer og raketkastersystemer. Behovet for nye systemer skyldes en (mulig) større donation af Danmarks eksisterende artilleripjecer. Det bagvedliggende juridiske notat indeholder ikke en vurdering af denne donation.

Såfremt der ønskes en anden leverandør end Elbit – som er den leverandør i markedet med korteste leveringstider, jf. ovenstående – vil der skulle foretages en fornyet vurdering. Det må forventes, at den juridiske risiko vil hæves (betydeligt), hvis lead times ikke længere er afgørende for beslutningen.

Anvendelsen af TEUF art. 346, stk. 1, litra b forudsætter efter sin ordlyd og retspraksis, at følgende fire betingelser er opfyldt i forbindelse med anskaffelsessituationer:

- i) en medlemsstat kan kun fravige normale udbudsprocesser, hvis dette er begrundet i hensynet til beskyttelsen af væsentlige nationale sikkerhedsinteresser,
- ii) den påtænkte anskaffelse skal angå fabrikation eller handel med våben, ammunition eller krigsmateriel,
- iii) det skal være nødvendigt at fravige traktatens regler, således at mindre indgribende foranstaltninger ikke kunne være anvendt (proportionalitet).
- iv) det manglende udbud må ikke forringe konkurrencevilkårene for civile varer på det indre marked.

Det er efter EU-Domstolens faste praksis en forudsætning for at kunne anvende bestemmelsen, at der foretages en konkret og individuel vurdering af bestemmelsens betingelser forud for hver enkelt påtænkt anskaffelse, og at det i den forbindelse undersøges, om de væsentlige sikkerhedsinteresser kunne beskyttes på anden vis f.eks. ved anvendelse af en anden undtagelsesbestemmelse i selve forsvars- og sikkerhedsdirektivet.

Følgende taler for, at bestemmelsens betingelser er opfyldt:

- Forsvarets behov for opbygning af kapaciteten er opstået som følge af den forestående donation til Ukraine
- Behovet for genopbygning af kapaciteten er af afgørende betydning som følge af den aktuelle sikkerhedssituation

FORTROLIGT KOMMERCIELT
TIL TJENESTEBRUG

AFKlassificeret
FMI, 03-08-2023

~~TIL TJENESTEBRUG~~
~~FORTROLIGT KOMMERCIELT~~

AFKLASSIFICERET
FMI, 03-08-2023

- Elbit er den eneste leverandør, der vil være i stand til at levere artilleripjecerne og raketkastersystemer hurtigst muligt, dvs. inden for 20 måneder fsva. 19 pjecer (12 pjecer efter 12 måneder) og i 2023 fsva. raketkastersystemerne (lead times)
- I erkendelse af at samtlige artilleripjecerne kan leveres om 20 måneder, så opbygges en del af kapaciteten med raketkastersystemer, som kan leveres allerede i indeværende år, så Hæren [REDACTED]. Dette sker igen med afsæt i den aktuelle sikkerhedssituation.
- Uddannelse og træning kan igangsættes straks, og der vil endda kunne sendes en artilleribruttotype til Danmark inden for få dage, som kan anvendes til træning og uddannelse i Danmark

Følgende taler imod, at bestemmelsens betingelser er opfyldt:

- Ifølge EU-Domstolens praksis skal TEUF artikel 346 fortolkes indskrænkende, og Kommissionen har i sin Guidance Note om forsvars- og sikkerhedsdirektivet udtalt, at bestemmelsen alene finder anvendelse i helt særlige tilfælde

På baggrund af ovenstående vurderes det, at der er mest der taler for, at dispositionen er lovlig.

For en uddybende vurdering henvises til det bagvedliggende juridiske notat (internt notat).

MULIGHEDER FOR MIDLERTIDIG LÅN/LEJE AF SYSTEMER AF ALLIANCEPARTNERE

Der er gennemført en meget forceret sondering på af mulighederne for at låne, leje, lease eller købe brugte artillerisystemer hos relevante alliancepartnere (National Armaments Director-niveau). Der er rettet henvendelse direkte til National Armaments Directors i USA, UK, Frankrig, Tyskland, Norge, Sverige og Finland.

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Det er FMI's vurdering på baggrund af indledende tilbagemeldinger fra partnere, at mulighederne for at låne eller leje artillerisystemer er meget begrænsede henset til den sikkerhedspolitiske situation og pres på produktionskapaciteten globalt. En låne- eller leje-løsning vil under alle omstændigheder indebære betydelige transaktionsomkostninger dels for FMI, men også for Hærens personel, der vil skulle uddanne sig på et system, der kan afvige betydeligt fra det system, der i sidste ende (parallelt) anskaffes.

Det er tillige FMI's erfaring fra tidligere sonderinger, at omkostninger forbundet med lån eller lease ikke skal undervurderes. Det er FMI's vurdering at en eventuel midlertidig løsning er mest hensigtsmæssig, såfremt der er tale om samme systemer, som de der i givet fald anskaffes (eller tilnærmelsesvist samme).

~~FORTROLIGT KOMMERCIELT~~
~~TIL TJENESTEBRUG~~

AFKLASSIFICERET
FMI, 03-08-2023

~~TIL TJENESTEBRUG~~
~~FORTROLIGT KOMMERCIELT~~

AFKlassificeret
FMI, 03-08-2023

SAMLET VURDERING

Såfremt det besluttes at donere alle 19 CAESAR 8x8 til Ukraine, er det FMI's vurdering, at der vil være mulighed at modtage leverance af raketkaster- og rørtillerisystemer – på en for markedet og i lyset af den aktuelle situation – kort tidshorisont ved at lave en direkte tildeling af en kontrakt til Elbit Systems. Baseret på den gennemførte meget hastige markedsafdækning kan Elbit levere både raketkastersystemer og rørtillerisystemer betydeligt hurtigere end øvrige af de undersøgte leverandører. Der tages forbehold for den meget kort tid til afdækning, herunder bl.a. ift. anført økonomi, hvor der nogle steder er tale om overordnede estimater.

Økonomisk set vurderes der ved en eventuel kontrakt med Elbit at være økonomisk afløb i 2023 for op mod 1.000 mio. kr. og resterende i 2024/2025.

~~FORTROLIGT KOMMERCIELT~~
~~TIL TJENESTEBRUG~~

AFKlassificeret
FMI, 03-08-2023

~~TIL TJENESTEBRUG~~
~~FORTROLIGT KOMMERCIELT~~

AFKLASSIFICERET
FKO 12-07-2023

Til:
Forsvarsministeriet

Eft:
Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse

Forsvarskommandoens supplerende svar vedrørende materiel- erstatning i tilfælde af donation af CAESAR-artilleripjecer til Ukraine

Forsvarsministeriet (FMN) har anmodet Forsvarskommandoen (FKO) om at belyse de militærfaglige konsekvenser ved udelukkende at anskaffe nyt rørtilleri ved donation af nuværende 19 CAESAR-pjecer samt belyse behovet for hastesanskaffelse af raketkastere. Derudover har FMN anmodet om en sammenligning af det konkrete anbefalede raketkaster-system med tidligere anvendt raketkastersystem (MLRS).

Nedenstående svar er baseret på den tidligere fremsendte militærfaglige anbefaling vedrørende donation af CAESAR-artilleripjecer til Ukraine.

Det grundlæggende operative behov

Ildstøttekapaciteten med artilleri (rør og raketkastere) er afgørende for brigadens og kampbataljonernes indsættelse og beredskab. Grundlæggende kæmper landenheder ud fra princippet om ild og bevægelse. Ilden slår fjender ihjel og skaber forudsætning for bevægelsen (manøvren), der igen skaber forudsætning for effektiv indsættelse af ilden. Artilleri skal bekæmpe modstandere på lange afstande samt støtte kampbataljonerne med at skabe manøvren. På den moderne kampplads er artilleri den største årsag til tab samt en forudsætning for bekæmpelse af fjendens artilleri. Uden en effektiv artillerikapacitet kan brigaden og dens enheder forventes at lide en høj grad af tab under indsættelse mod en ligeværdig modstander.

Brigaden og bataljonerne er afhængige af samvirketræning med artilleriet. Træning forud for indsættelse er afgørende for kampkraften, og brigaden og kampbataljonerne er afhængige af samvirketræning med artilleriet for at kunne vinde kampen samt reducere egne tab under skarpe operationer. Dette skal ses i sammenhæng med den skærpede og uforudsigelige sikkerhedssituation samt krav fra NATO, herunder behovet for at kunne indsætte kapaciteter i den østlige del af NATO's ansvarsområde.

Det er derfor afgørende for brigadens kampkraft – herunder moral - og mobilitet, at den råder over artilleri både på kort og længere sigt.

Den aktuelle opbygning med CAESAR

I den aktuelle plan for opbygning af Artilleriafdelingen leveres de 19 CAESAR pjecer fra nu og løbende frem mod medio 2023. Forud herfor har

Dato: 13. januar 2023

Enhed: FKO-U-STY1
Sagsbeh.: FKO-U-CHSTY1
Sagsnr.: 2023/001994
Dok.nr.: 2757411
Bilag: Ingen

Forsvarskommandoen
Herningvej 30
7470 Karup J

Sagsbehandleren direkte:
Tlf.: +45 7281 2540
E-mail: fko-u-sty102@mil.dk

AFKLASSIFICERET
FKO 12-07-2023

~~FORTROLIGT KOMMERCIELT~~
~~TIL TJENESTEBRUG~~

FORSVARSKOMMANDOEN

~~TIL TJENESTEBRUG~~
~~FORTROLIGT KOMMERCIELT~~

AFKlassificeret
FKO 12-07-2023

nøglerpersonel, herunder førere, enkelte kanonbesætninger og mekanikere igennem 2022 gennemført uddannelse på pjecetyper, idet enkelte systemer har været udlånt fra leverandøren. Der er som følge heraf ansat og planlagt ansættelse af personel i en takt, der medfører, at Artilleriafdelingens bemanning passer sammen med leveringen af pjecerne. For allerede ansat personel har uddannelsen som nævnt været i gang i en længere periode. Bl.a. deltog artilleriafdelingen i 1. Brigades store feltøvelse i efteråret 2022, hvor man netop øvede samvirke mellem enhederne. Den videre uddannelse og træning forløber simultant med at fejl og børnesygdomme på systemerne rettes gennem et såkaldt "retrofit" program. Det er planen, at de sidste af de 19 pjecer har fået rettet fejl mv. medio 2023. Herefter rådes der materielmæssigt over en fuld artilleriafdeling, hvorefter det sidste af pjecernes betjeningsmandskab kan igangsætte uddannelse. Fra årsskiftet 2023/2024 er det planen, at dele af artilleriafdelingen indgår i de danske landmilitære bidrag, der er tilmeldt NATO Readiness Initiative (NRI) med et beredskab på 30 dage. Dette fordrer, at personellet til artillerienhederne kan fastholdes, og at de særlige kompetencer til at levere ildstøtten kan opretholdes og udbygges.

Med den skitserede plan forventes den operative artillerikapacitet til brigaden og kampbataljonerne fuldt klar i løbet af 2024.

Erfaringsmæssigt lykkes det ikke at fastholde soldater, hvis der ikke er materiel og ammunition at træne og øve med. Dette skal ses i sammenhæng med den geografiske beliggenhed for artilleriet i Oksbøl, idet det her altid er svært at rekruttere og fastholde medarbejdere. Ved donation af CAESAR pjecerne er det derfor afgørende, at der umiddelbart tilgås en ny artillerikapacitet, og at personellet med artillerikompetencer kan fastholdes. Er det ikke tilfældet forudses og forventes en omfattende personelafgang. Det vil efterfølgende tage en årrække at opbygge den over lang tid oparbejdede artillerikapacitet til nuværende stade. Derfor er fastholdelse og rekruttering af kompetent personel et afgørende element i Forsvarets vurdering af behovet for en umiddelbar genanskaffelse.

Den anbefalede plan

De forskellige muligheder for at tilvejebringe artilleri til umiddelbar erstatning ved donationen har været undersøgt. Den tidligste mulighed er levering af 12 ud af 19 pjecer rørtilleri fra ELBIT i starten af 2024, og de resterende 7 pjecer senest ultimo 2024. Der vil dermed være mindst et års hul uden materiel til hovedparten af personellet i artilleriafdelingen. Som beskrevet ovenfor er der stor risiko for kritisk høj afgang og yderligere forsinkelse i opbygning af kapaciteten.

For at undgå eller afbøde kritisk personelafgang og kompetencetab er det derfor afgørende for Forsvaret, at der hurtigt findes relevant erstatningsmateriel. I den forbindelse er der opstået en helt unik mulighed for anskaffelse af raketkastersystemer, som vil kunne leveres med en usædvanlig kort leveringstid. Systemet kan leveres fra juni 2023 for det første materiel og primo 2024 for det sidste materiel – i alt otte raketkaster. Samtidig er der mulighed for umiddelbart at kunne påbegynde uddannelse på materiellet. Med den anskaffelse, vil perioden uden mate-

AFKlassificeret
FKO 12-07-2023

Sagsnr.: 2023/001994
Dok.nr.: 2757411

Side 2 af 4

~~FORTROLIGT KOMMERCIELT~~
~~TIL TJENESTEBRUG~~

riel blive minimeret mest muligt og træning kan iværksættes nær umiddelbart. Samtidig sikres det, at dele af kampenhederne vil kunne have operativt langtrækkende præcisions-ildstøtte til rådighed primo 2024 (sammenfaldende med NRI-tilmelding), og at brigaden vil råde over denne ildstøttekapacitet allerede fra medio 2024.

En kombineret anskaffelse af et raketkastersystemer og rørartillerisystemer vil med andre ord medføre, at brigaden og kampbataljonerne kan have en minimumskapacitet på artilleriområdet senest primo 2024 og en komplet kapacitet ultimo 2024. Hermed vil det operative behov tidsmæssigt kunne opfyldes i nær samme takt som med opbygningen af CAESAR-systemet, samtidig med at personalet vurderes at kunne fastholdes.

Derudover vil brigaden med raketkastersystemer kunne bekæmpe mål på lange afstande, hvor den igangværende anskaffelse af den taktiske drone (TUAS) vil kunne erkende mål. Dette muliggør, at brigaden kan bekæmpe modstanderen og modstanderens langtrækkede artilleri, før det har mulighed for at påvirke egne styrker. [REDACTED]

Forsvaret har tidligere rådet over raketkastere i Hæren. I 1998 til 2004 rådede Hæren over otte raketkastersystemer af typen M270 Multiple Launch Rocket System (MLRS) med en rækkevidde på op til 60 km. Kapaciteten dengang kan i nogen grad sammenlignes med det anbefalede raketkastersystem, idet dog teknik, rækkevidde, hastighed og præcision i dag er markant forbedret.

De merkantile forhold

Der er med de beskrevne muligheder for erstatningsanskaffelse af artilleripjecer og raketkastere med missiler tale om en helt særlig situation og mulighed for Danmark. Det er unikt, at der kan leveres systemer med så kort leveringstid for så kampafgørende materiel i et marked, der aktuelt er præget af stadigt længere leveringstider. Det vurderes også at være tale om et helt særligt og enestående tilbud fra producenten, som dog kræver en snarlig beslutning og indgåelse af kontrakten, da vedståelsesfristen for tilbuddet er juni 2023.

Andre allierede, herunder Nederlandene, overvejer ligeledes anskaffelse af begge typer artilleri ved samme leverandør. [REDACTED]

[REDACTED] Vælges det ikke at benytte sig af tilbuddet, er der således stor risiko for en meget lang leveringstid som følge af køen ved producenterne. Samtidig er der en risiko for, at prisniveauet over tid bliver højere.

[REDACTED]
[REDACTED] I forhold til producentlandet bemærkes, at bl.a. de nye tunge morterer (CARDOM) og det nye langtrækkende panserværnsmissil (SPIKE) også er af israelsk oprindelse, ligesom der også er anskaffet brandrør til flybomber via israelske leverandører. Så tunge våbengenstande anskaffes altså allerede via israelske producenter og tiltroen til denne leverandør er på denne baggrund høj.

Endelig er det nødvendigt at se donation i sammenhæng med anskaffelse af erstatningsmateriel, og at erstatningsmateriellet købes samlet. Dette gælder både i forhold til forklaringen til soldaterne og for merkanthilt at kunne anvende TEUF art. 346, hvor væsentlige nationale sikkerhedsinteresser gøres gældende i forhold til behovet for hasteanskaffelse af materiel som konsekvens af donationen, set i lyset af sikkerhedssituationen og leverandørforholdene.

Det er Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelses vurdering, at TEUF art. 346 kan anvendes da den beskrevne model er den hurtigste måde at anskaffe kapaciteterne på og at der er tale om en afgørende dansk sikkerhedsinteresse.

Anbefaling

Samlet set er det FKO klare anbefaling, at der i lyset af den helt særlige situation, som Forsvaret med en så markant donation vil stå over for, er behov for at træffe en sammenhængende beslutning om at anskaffe både rørtilleri og raketkastere.

På denne baggrund er det samlet set Forsvarsministeriets materiel- og Indkøbsstyrelses juridiske vurdering, at anskaffelsen af rør- og raketkasterartilleri under anvendelse af TEUF art. 346, vil overholde de udbudsretlige regler.